

**T.C.
BİNGÖL ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR
ANABİLİM DALI**

**LİSE ÖĞRENCİLERİNİN EMPATİ EĞİLİM DÜZEYLERİ
İLE SPORTMENLİK DAVRANIŞLARI ARASINDAKİ
İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

Mustafa SUR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

Dr. Öğr. Üyesi İhsan KUYULU

BİNGÖL-2025

**T.C.
BİNGÖL ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR
ANABİLİM DALI**

**LİSE ÖĞRENCİLERİNİN EMPATİ EĞİLİM DÜZEYLERİ
İLE SPORTMENLİK DAVRANIŞLARI ARASINDAKİ
İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

Mustafa SUR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

Dr. Öğr. Üyesi İhsan KUYULU

BİNGÖL-2025

KABUL VE ONAY SAYFASI

T.C. Bingöl Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Mustafa SUR Tarafından hazırlanan “*Lise Öğrencilerinin Empati Eğilim Düzeyleri ile Sportmenlik Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*” başlıklı tez, Bingöl Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği’nin ilgili maddeler uyarınca aşağıdaki jüri üyeleri tarafından bilimsel kalite ve içerik açısından değerlendirilerek “**Yüksek Lisans Tezi**” olarak kabul edilmiştir.

Tez Savunma Tarihi: 31 /01/ 2025

Jüri Bilgileri:

S.NO	Unvan, Adı-SOYADI	Üniversite	İmza
1	Dr. Öğr. Üyesi İhsan KUYULU (Danışman)	Bingöl Üniversitesi	
2	Doç. Dr. Mehmet SARIKAYA (Başkan)	Mardin Artuklu Üni.	
3	Doç. Dr. Enes BELTEKİN	Bingöl Üniversitesi	
4			
5			

ONAY

Bu tez Bingöl Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu’nun ,...../...../..... tarih ve sayılı kararıyla onaylanmıştır.

,...../...../.....

Prof. Dr. Erdal KAYGUSUZOĞLU
Enstitü Müdürü

ETİK BEYAN

T.C.
BİNGÖL ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bingöl Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım “*Lise Öğrencilerinin Empati Eğilim Düzeyleri ile Sportmenlik Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*” başlıklı “**Yüksek Lisans**” tezimin içindeki bütün bilgi, vergi, doküman, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kuralları içerisinde elde ettiğimi, kullandığım bütün kaynakları atıf yaparak belirttiğimi, elde edilen verilerde ve ortaya çıkan sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmadığımı, maddi ve manevi desteği olan tüm kurum / kuruluş ve kişileri belirttiğimi, burada sunduğum veri ve bilgileri unvan almak amacıyla daha önce hiçbir şekilde kullanmadığı ve bu çalışmanın özgün olduğunu **beyan ederim.**

Beyan edilen bilgilerin doğru olduğunu, aksi halde doğacak hukuki sorumlulukları kabul ettiğimi bildiririm.

31/01/2025

Mustafa SUR
Öğrenci

TEŞEKKÜR

“Lise Öğrencilerinin Empati Eğilim Düzeyleri ile Sportmenlik Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” adlı Yüksek Lisans Tezimin yapılmasında ve Yüksek Lisans eğitimim süresince desteğini esirgemeyen sayın danışmanım Dr. Öğr. Üyesi İhsan KUYULU’ya, ve değerli jüri üyelerimiz Doç. Dr. Mehmet SARIKAYA ve Doç. Dr. Enes BELTEKİN’e, çalışmamın birçok aşamasında fikirlerini paylaşan ve yardımlarını esirgemeyen ve beni bu güne getiren bütün hocalarıma, eğitim ve öğretim hayatım boyunca hiçbir zaman desteğini esirgemeyen değerli aileme sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Mustafa SUR

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY SAYFASI.....	i
ETİK BEYAN	ii
TEŞEKKÜR	iii
SİMGE VE KISALTMALAR DİZİNİ	iv
TABLolar DİZİNİ	vii
ÖZET	viii
ABSTRACT.....	ix
 1. GİRİŞ.....	 ix
 2. GENEL BİLGİLER.....	 24
 3. GEREÇ VE YÖNTEM.....	 24
3.1. Araştırmanın Yöntemi	20
3.2. Araştırmanın Amacı	20
3.3. Araştırmanın Önemi	20
3.4. Araştırmanın Sınırlılıkları	21
3.5. Araştırmanın Örneklemi.....	21
3.6. Veri Toplama Araçları.....	21
3.6.1. Kişisel Bilgiler Formu.....	21
3.6.2. Boş Zaman Engelleri Ölçeği	21
3.6.3. Mesleki Tükenmişlik Ölçeği.....	22
3.7. Verilerin Analizi.....	22
 4. BULGULAR.....	 66
 5. TARTIŞMA.....	 32
 6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	 1
 KAYNAKÇA.....	 33

EKLER	45
Ek 1. Sağlık Bilimleri Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Kararı	85
Ek 2. Kişisel Bilgi Formu.....	86
Ek 3. Empatik Eğilim Ölçeği	86
Ek 4. Sportmenlik Ölçeği	86
 ÖZGEÇMİŞ	 57

SİMGİ VE KISALTMALAR DİZİNİ

%	: Yüzde
f	: Frekans
ss	: Standart Sapma
n	: Katılımcı Sayısı
p	: Anlamlılık Değeri
sd	: Sıra Değeri
r	: Korelasyon Kat Sayısı
$\bar{x}$	: Aritmetik Ortalama
χ^2	: Ki-kare Değeri
BES	: Beden Eğitimi ve Spor
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
SPSS	: Statistical Packages for the Social Sciences
TDK	: Türk Dil Kurumu

TABLOLAR DİZİNİ

	Sayfa
Tablo 4.1. Sağlık Çalışanlarının Rekreatif Etkinliklere Katılımlarını Engelleyen Faktörler ve Mesleki Tükenmişlik ve Toparlanma Düzeylerinin Yaş Değişkenine Göre Karşılaştırılması.....	28
Tablo 4.2. Sağlık Çalışanlarının Rekreatif Etkinliklere Katılımlarını Engelleyen Faktörler ve Mesleki Tükenmişlik ve Toparlanma Düzeylerinin Medeni Durum Değişkenine Göre Karşılaştırılması.....	30
Tablo 4.3. Sağlık Çalışanlarının Rekreatif Etkinliklere Katılımlarını Engelleyen Faktörler ve Mesleki Tükenmişlik ve Toparlanma Düzeylerinin Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılması.....	31
Tablo 4.4. Sağlık Çalışanlarının Rekreatif Etkinliklere Katılımlarını Engelleyen Faktörler ve Mesleki Tükenmişlik ve Toparlanma Düzeylerinin Mesleki Görev Süresi Değişkenine Göre Karşılaştırılması.....	32
Tablo 4.5. Sağlık Çalışanlarının Rekreatif Etkinliklere Katılımlarını Engelleyen Faktörler ve Mesleki Tükenmişlik ve Toparlanma Düzeylerinin Gelir Değişkenine Göre Karşılaştırılması.....	33
Tablo 4.6. Sağlık Çalışanlarının Rekreatif Etkinliklere Katılımlarını Engelleyen Faktörler ve Mesleki Tükenmişlik ve Toparlanma Düzeylerinin Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Karşılaştırılması.....	34
Tablo 4.7. Sağlık Çalışanlarının Rekreatif Etkinliklere Katılımlarını Engelleyen Faktörler ve Mesleki Tükenmişlik ve Toparlanma Düzeylerinin İdari Göreviniz var mı? Değişkenine Göre Karşılaştırılması.....	35
Tablo 4.8. Sağlık Çalışanlarının Rekreatif Etkinliklere Katılımlarını Engelleyen Faktörler ve Mesleki Tükenmişlik ve Toparlanma Düzeylerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Karşılaştırılması.....	36

ÖZET

Lise Öğrencilerinin Empati Eğilim Düzeyleri ile Sportmenlik Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Bu araştırma, Malatya İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı merkez okullarda öğrenim gören lise öğrencilerinin empatik eğilim düzeyleri ile sportmenlik davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın evrenini İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı merkez okullarda öğrenim gören lise öğrencileri, araştırmanın örneklem grubunu ise 439 kız öğrenci ve 341 erkek öğrenci olmak üzere toplam 780 lise öğrencisi oluşturmuş ve bu öğrenciler gönüllü olarak çalışmaya katılmıştır. Araştırmamızda veri toplama aracı olarak anket yöntemi kullanılmıştır. Anket formu üç bölüm ve toplam 47 sorudan oluşmaktadır. Birinci bölümde demografik değişkenlerle ilgili 7 ifade yer almaktadır. İkinci bölümde, 20 ifadeden oluşan “Sportmenlik Davranış Ölçeği”, üçüncü bölümde 20 ifadeden oluşan “Empatik Eğilim Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçeklerin güvenirlik analizleri Cronbach alfa güvenirlik katsayısı hesaplanarak yapılmıştır. Demografik bilgiler ve diğer grup sorulara ait fikir edinilmesini sağlamak amacıyla aritmetik ortalama, standart sapma, frekans ve yüzde dağılımları içeren tanımlayıcı istatistikler sunulmuştur. Lise Öğrencilerinin Empatik Eğilim ve Sportmenlik Davranış düzeylerini tespit etmek amacıyla korelasyon (Pearson) testi uygulanmıştır. Empatik Eğilim ve Sportmenlik Davranış düzeyleri alt boyutlarının bazı demografik değişkenlerle ilişkisini tespit etmek amacıyla ilk etapta çarpıklık ve basıklık (Skewness and Kurtosis) testlerine bakılmış olup test sonucuna göre normallik şartlarını sağlayan verilerin analizinde bağımsız ikili grupların karşılaştırılmasında Bağımsız Örneklem T (Independent Sample T) testi uygulanmıştır. Sonuçlar %95 güven aralığında, anlamlılık $p < 0.05$ düzeyinde değerlendirilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde IBM SPSS Statistics 22 paket programından faydalanılmıştır. Çalışmamızın sonuçlarına göre, sportmenlik davranış ölçeğinden alınan cevaplara göre bazı alt boyutlarda ve genel puan durumların, cinsiyet, sınıf, ders durumu ve spor yapma durumlarında gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilirken; kardeş sayısı, anne eğitim düzeyi baba eğitim düzeyinde gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. Yine çalışmamızın empatik eğilim ölçeği sonucunda ise, sınıf ve ders durumlarında gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilirken; cinsiyet, kardeş sayısı, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi ve spor yapma durumlarında gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmemiştir.

Anahtar kelimeler: Lise, Empati, Sportmenlik.

ABSTRACT

Investigation of the Relationship Between Empathy Tendency Levels and Sportsmanship Behaviors of High School Students

This study was conducted to examine the relationship between empathic tendency levels and sportsmanship behaviors of high school students studying in central schools affiliated to Malatya Provincial Directorate of National Education. The population of the study consisted of high school students studying in central schools affiliated to the Provincial Directorate of National Education, and the sample group of the study consisted of 780 high school students, 439 female students and 341 male students, and these students voluntarily participated in the study. In our research, the questionnaire method was used as a data collection tool. The questionnaire consists of three sections and 47 questions in total. In the first section, there are 7 statements about demographic variables. In the second part, "Sportsmanship Behavior Scale" consisting of 20 statements and in the third part, "Empathic Tendency Scale" consisting of 20 statements were used. Reliability analysis of the scales was done by calculating Cronbach's alpha reliability coefficient. Descriptive statistics including arithmetic mean, standard deviation, frequency and percentage distributions were presented to provide an idea about demographic information and other group questions. Correlation (Pearson) test was applied to determine the levels of Empathic Tendency and Sportsmanship Behavior of High School Students. In order to determine the relationship between the sub-dimensions of Empathic Tendency and Sportsmanship Behavior levels with some demographic variables, Skewness and Kurtosis tests were examined in the first place, and according to the test results, Independent Sample T (Independent Sample T) test was applied in the comparison of independent paired groups in the analysis of data that meet the normality conditions. The results were evaluated at 95% confidence interval and significance at $p < 0.05$ level. Statistics package program was used in the evaluation of the data. According to the results of our study, according to the answers received from the sportsmanship behavior scale, statistically significant differences were found between the groups in some sub-dimensions and general scores, gender, class, course status and sports participation status; while statistically significant differences were not found between the groups in the number of siblings, mother education level, father education level. Again, as a result of the empathic tendency scale of our study, while statistically significant differences were found between the groups in class and course status; no statistically significant differences were found between the groups in gender, number of siblings, mother's education level, father's education level and sports participation status.

Key words: High School, Empathy, Sportsmanship.

1. GİRİŞ

Spor, kişilik ve öz yapısı bakımından insanın gelişmesini sağlayan, diğer akranlarına göre daha güçlü, kuvvetli ve kendine güveni üst düzeyde olan, öz benlik değerleri yerleşmiş bedenlen ve ruhen sağlığını mükemmelliğe ulaştıran kavramlar bütünüdür (İşler 2012). Eğitim ve öğretimin amaçlarında insan vardır. Her insanın karşılanması gereken fizyolojik, psikolojik ve sosyal ihtiyaçları vardır. Bu ihtiyaçlar karşılandığında birey daha sağlıklı bir hayat sürecektir ve topluma uyumu kolaylaşacaktır. Bu bağlamda eğitimin elzem bir parçası olan beden eğitimi ve spora gereken önemin verilmesiyle bireylerin fizyolojik olarak daha sağlıklı, psikolojik olarak daha huzurlu ve karşısındaki insana karşı daha da empatik bir bakış açısına sahip olacağı düşünülebilir. Spora eğitim sistemi içinde gereken önem verilirse bireye bu ihtiyaçları karşılama olanağı sağlanmış olacağı düşünülmektedir. Empati kavramının tarihçesi incelendiğinde dilimize Fransızcadan geçtiği belirtilmekle birlikte sözcüğün kökeninin Eski Yunancaya dayandırıldığı söylenmektedir. O dönemlerde empati kelimesi fiziksel etki, özel ilgi ve duygu anlamlarında kullanılmaktaydı (Filiz 2009). Kültürümüzde uzun yıllar öncesinde özgecilik veya diğerkâmlık olarak karşısındaki kişi ile aynı olmak, yandaş olmak anlamlarında kullanılmaktaydı (Tarhan 2016). Empati kavramının literatüre kazandıran isim ise Alman Theodor Lipps olarak belirtilmiştir (Alçay 2009). Empati ilk olarak 1897 yılında Theodor Lipps tarafından içinde hissetme kelimesine benzetilerek ek olarak kullanılmaya başlamıştır. Empati sözcüğünün kökü eski Yunancaya dayanmaktadır. Empatheia ifadesinin anlamı em (iç, içinde) ve patheia (algılama) köklerinden türeyerek oluşmuştur (Basch 1983). Empati, kişinin karşısındaki insanın yerine kendisini koyup onun duygu ve düşüncelerini doğru olarak hissetmesi ve hissettiklerini anlayabilmesidir. Rogers'ın 70'li yıllarda yapmış olduğu empatinin tanımı insanların üzerinde uzlaşıp katı bir niteliği olmayan şekli şöyledir: Bireyin kendisini, karşısındaki kişinin yerine koyarak onun duygu ve düşüncelerini doğru olarak anlayabilmesi ve hissetmesi için olaylara onun baktığı gibi bakması, anlaması ve bu durumu ona aktarması sürecine "empati" denir (Dökmen 2009).

İnsanların bedensel, ruhsal ve psikolojik gelişimine katkıda bulunması beklenen spor ayrıca sporda etik dışı davranışların öğrenilmesi ve gösterilmesi için bir platform haline gelmektedir. Profesyonel ve amatör düzeyde sporların yapılmasıyla birlikte sporun

ruhuyla bütünleşmiş ana tutum ve davranış biçimleri giderek azalmış ve “ne olursa olsun kazanma” düşüncesi ön plana çıkmıştır. Ne yazık ki profesyonel alanda bir ölçüde kabul edilebilir olan bu durum, kural ihlallerinin bile ahlaki açıdan değil taktiksel olarak değerlendirildiği okul sporlarında da benzer bir eğilim gösterdiği belirtilmiştir (Yıldıran 2005). Fakat bu olumuz düşüncelere rağmen sportmen davranışlar günümüzde gelişerek “fair-play olarak anılmaya ve uygulanmaya başlanmıştır. Dünyada genel olarak kabul görmüş İngilizce deyim olan fair play'in "sporda centilmen davranış" anlamını taşıdığı bilinmektedir (Pehlivan 2004).

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Empati

2.1.1. Empati Kavramı ve Gelişimi

Empati psikolojinin gerekli olan kaçınılmaz ve vazgeçilmez konumundaki kavramlarından biridir (Dökmen 1987). Bilhassa psikolojik tedavilerde yararlanılan temel kavramlardan biri olan empati kavramı ile (Tarhan 2010) hayatın hemen her noktasında karşılaşılmakta, konuyla ilgili yapılan araştırmaların sayısı her geçen yıl artmakta, empati kavramı sıkça tartışılmaktadır (Dinçyürek 2004; Rehber 2007). Günümüze kadar psikiyatride ve başta klinik ve sosyal psikolojinin çeşitli alanlarında empati ile ilgili bir çok araştırma yapılmasına karşın konuyla ilgili büyük bir bilgi birikimi gün yüzüne çıkarılsa da yine de empati konusunda mutabakata varılamayan ve yeterince aydınlatılamamış noktalar bulunmaktadır (Dökmen 2006).

Empati kavramı ile ilgili literatürde yapılan çalışmalar incelendiğinde geçmişten günümüze empati ile ilgili bir çok tanımlara rastlanabilir (Ataşalar 1996; Erkmen 2007; Yılmaz ve Akyel 2008; Dökmen 2006; Barnes ve Thagard 1997). Empati, başka bir insanın duygu ve yaşantıları ile bunların anlamlarını doğru olarak algılayarak geri bildirimde bulunabilme olarak da ifade edilebilir (Ören 1998). Aynı zamanda, empati, kişinin kendisini başka birinin yerine koyarak onun hislerinin ve fikirlerinin yanı sıra davranış ve hayat tarzını da anlayabilmesidir (Altınbaş ve ark. 2010). Empati kişinin kendisini duygu, düşünce ve davranış olarak karşısındaki kişinin yerine koyarak o kişinin fikir ve davranışlarını anlayabilmesi, onun fikirlerine saygı duymakla beraber kendi davranışlarıyla olaylara bakması ve hissettikleriyle ortak hareket etmesidir¹⁹. Aynı zamanda empati; karşıdaki kişi olumsuz bir durumda ise sempati, şefkat ve hassasiyet de içerebilen, bireye odaklı duygusal bir reaksiyondur (Batson ve ark. 1997). Empati ile ilgili çalışma yapanlar içerisinde akla ilk gelen diğer bir isimde Carl Rogers'dır. Rogers, empatiyi iki durumda açıklamaktadır. Empati “birinin içsel referans çerçevesini doğru olarak algılamak” ve “onun duygusal unsurlarını ve anlamlarını o kimse ‘kendisi imiş gibi’ yaşamak ve bu “mış gibi” olma koşulunu mutlaka yerine getirmektir” (Rogers 1983). Yine empati ile ilgili çalışmalar yapmış olan Hoffman daha çok empatinin tanımı

ve gelişimi konuları üzerinde çalışmalarını sürdürmüştür (Duru 2002). Sosyal-duygusal yaklaşımı benimseyen Hoffman empatinin bebeklik çağında bile gözlenebileceğini ortaya koyan birinci araştırmacıdır⁴. Hoffman'a göre empatinin bilişsel, duygusal ve güdüsel olmak üzere üç kavramı bulunmaktadır (Dökmen 1988). Omdahl, empatinin değişik birçok şekilde tanımlandığını anlatmıştır (Marshall ve ark. 1995). Mesela bazı yazarların empatiyi yüksek mental ve zihinsel işlevler gerektirmeyen, paylaşılan duygular olarak tanımladığını ifade etmiştir. Omdahl, empatiyi iletişimde alıcının amacı olarak karşıdaki kişiyle aynı şeyi yaşaması, benzer şeyleri hissetmesi olarak tanımlamıştır (Rehber 2007).

Dökmen, bir kişinin karşısındaki ile empati kurabilmesi için gerekli olan öğeleri şu şekilde sıralamıştır:

- a) Empati kuracak bireyin, kendisini karşısındakinin yerine koymalı, olaylara onun bakış açısı ile bakmalıdır,
- b) Empati kurmuş sayılmak için, karşıdaki kişinin duygularını ve düşüncelerini doğru anlamak gerekir. Karşıdaki kişinin yalnızca duygularını ya da yalnızca düşüncelerini anlamak yeterli olmayacaktır. Burada empatinin iki unsurdan söz edilir. Bunlar, empatinin bilişsel ve duygusal unsurlarıdır. Karşıdakinin rolüne girerek onun ne düşündüğünü anlamak, bilişsel nitelikli bir aktivite (bilişsel rol alma/bilişsel perspektif alma), karşıdakinin hissettiklerinin aynısını sezmek ise duygusal nitelikli bir etkinliktir (duygusal rol alma/duygusal perspektif alma),
- c) Empati tanımındaki en son unsur ise, empati kuran kişinin zihninde oluşan empatik anlayışın, karşıdaki kişiye iletilmesi davranışdır (Dökmen 2004).

2.1.2. Empatinin Bileşenleri

Empatinin bileşenleri konusundaki görüşler farklılık göstermektedir. Dökmen empatinin bileşenlerini Bilişsel ve Duygusal olarak iki grupta incelerken (Dökmen 2006), Goldstein ve Michaels dört grupta incelemiştir (Yılmaz Yüksel 2003). Hoffman ise empatinin üç bileşeni olduğunu savunmuştur (Pala 2008). Bunlar; a) Algısal (Fiziksel) Empati b) Bilişsel Empati c) Duygusal Empati'dir.

2.1.2.1. Algısal Empati

Algısal bileşen empati kurulmasındaki ilk adımdır. Empati kuracak kişi, karşısındaki kişiye dikkat etmeli, kişinin ifade ettiği hareketlere, sözlere, ses tonuna, içeriğe,

zamanlamaya ait tüm imaları içine almalıdır. Ancak bunları algıladıktan sonra empati kuran kişinin bilişsel ve duygusal süreçleri anlaşılabilir (Yılmaz Yüksel 2003).

2.1.2.2. Bilişsel Empati

Karşıdaki kişinin düşüncelerini, ihtiyaçlarını, duygularını anlamaktan oluşan bilişsel bir süreçtir. Yani diğerinin duygularını yaşamaktan çok bu duyguları bilişsel olarak anlamaktır. Bilişsel empati, bir kişinin diğer kişinin hislerini deneyimlemeksizin, onun hislerini tanıyabilme yeteneğidir (Ceylan 1993). Dökmen bilişsel empatiyi, karşıdaki kişinin rolüne girerek onun ne hissettiğini anlama olarak tanımlamaktadır (Dökmen 1997).

2.1.2.3. Duygusal Empati

Duygusal empati, karşıdaki kişinin yaşantısına duygusal olarak tepki verme, diğerinin duygularını hissetme olarak ifade edilmektedir (Duan ve Hill 1997). Dökmen'e göre karşımızdakinin rolüne girerek karşımızdakinin ne düşündüğünü anlamamız bilişsel nitelikli bir etkinliktir (bilişsel perspektif alma/bilişsel rol alma), karşımızdakinin hissettiklerini aynen hissetmemiz duygusal nitelikli bir etkinliktir (duygusal perspektif alma/duygusal rol alma). Bilişsel rol alma da duygusal rol almanın ön koşuludur (Dökmen 1997).

2.1.3. Empatinin Bazı Kavramlarla İlişkisi

Empati kavramı bazı kavramlarla karıştırılabilmektedir. Empatinin karıştırılabildiği bazı kavramlar aşağıda gösterilmiştir.

2.1.3.1. Empati ve İçtenlik

İçtenlik kavramı açık, anlaşılır ve samimi davranışlar sergilemeyi içermektedir. Bu nedenle danışan bireyin kendisine ait duygusal unsur, kavrayıp anlaması ve bu öğeleri etkileşimle birlikte kullanabilmesi ile mümkün olmaktadır. (Yılmaz, 2003). İçtenlik ile empati kavramları uyum içerisindedirler. Empati ile birey karşısındaki insanın hislerini anlayarak bunları kendi iç dünyasında yansıtmaktadır. İçtenlik kavramıyla da empati kurarken bireyin kendi iç dünyasını anlayabilmesi açısından gayret etmesi ve çaba göstermesi sağlamaktadır. (Öner 2001).

2.1.3.2. Empati ve Sezgisel Tanı

Sezgisel tanı ile empati kavramları birbirlerine karşıt düşüncelerdir. Sezgisel tanı denildiğinde birinin ihtiyaç ve eğilimlerini su üzerine çıkarma, bunları formülize etme ile bunları çözümleme unsurları akla gelmektedir. Sezgisel tanı anlayışında bir kimsenin iç dünyasına ve hayatına istekli olarak katılma bulunmamaktadır (Topcu 2019).

2.1.3.3. Empati ve Sempati

Empati, Sempati ile genellikle karıştırılmaktadır. Bunun nedeni iki kavramın da karşıdaki insanların duygularının başlangıç noktasında yer alıyor olmasıdır. Aslında bu kavramlar arasında bambaşka ve apayrı noktalar bulunmaktadır. Sempati kendini iyi hissetmeyen acı çektiğini düşünen kişinin neler hissettiğini anlayarak kişiye öneride bulunma durumunu içermektedir. Bu nedenle sempati duyan bir kişi karşısındaki bireyin acısını yatıştırmaz ise kendisini suçlu hissedecektir (Öner, 2001). Sempati duyan birey karşısındaki bireyin duygularını aynı şekilde hissetmektedir. Bundan dolayı birine sempati duymak, o kişiyle birlikte aynı duyguda acıyı çekmiş olmaktır. Empati kurmak ise sadece karşıdaki kişinin duygu ve düşüncelerini anlayabilmektir. Sempati kurarken karşımızdaki kişiyi anlamamıza gerek yoktur, bu bir mecburiyet değildir. Ancak burada o bireyle taraf olunması gereklidir (Dökmen, 2009). Empati muhatabımızı sadece anlamayı içerirken sempati muhatabımıza hak vermeyi içermektedir. Bireyler bazı durumlarda yakınları acı çektiklerinde kendileri de acı çekmektedirler. Bu durumlar sempatinin göstergesidir (Topcu 2019).

2.1.3.4. Empati ve Özdeşleşme

Özdeşleşme kavramında birinin farklı bir birey gibi olması ve farklı bir birey gibi tutum ve davranış sergilemesi bahis konusu olmaktadır. Bu açıdan birey bu kavramın uygulanmasında benliği yerine başkasının benliğini kullanmaktadır. Empatide iki farklı benlik ayrı olarak bulunmaktayken, özdeşleşmede iki kişi aynı benlikte yer almaktadır (Uğur, 2007). Özdeşleşme yapısal açıdan bakıldığında kişinin kendisine başkasına göre şekil verdiği bilinçli olmayan bir durum olarak önümüze çıkmaktadır. Bu özdeşleşmenin kişinin başka bir kişi olma yolunda güçlü bir his yaratma isteği içine girmesi olarak ifade edilmektedir. Empati ile özdeşleşmeye baktığımızda yoğunluk, derinlik ve kalıcılık unsurları üzerine belirlenmiş bazı farklılıklar söz konusudur (Yılmaz, 2003). Özdeşleştirme ile karşıdaki birey model olarak alınmaktadır. Bu açıdan karşıdaki bireyin

hisleri ve tutumlar kişinin kendi hisleri ve tutumları olmaktadır. Bu durum sonucunda özgün fikirlerin ortadan kalkması söz konusu olmaktadır. Bu durum ise taraflı bir fikir ortaya koymamıza sebep olacaktır. Söz konusu şartlar empatinin zarara uğramasına neden olabilecektir (Uğur, 2007).

2.1.4. Empati Türleri

Empati kavramı kendi içerisinde farklı türlere bölünmektedir. Empati türleri içerisine içgüdüsel empati, gelişken empati, ilişkisel empati, deneyimsel empati, yüksek empati ve temel empati kavramlarını alabiliriz (Gün 2018; Psikoe 2013).

2.1.4.1. İçgüdüsel empati: Bütün canlılar için doğduklarında sahip olduğu düşünülen empati türüdür (Gün 2018). Doğuştan gelen bu empati türü ile film izlerken olaylara içgüdüsel olarak tepki gösterebilir ve oradaki duyguya benzer şekilde sevinç veya üzüntü tepkilerinin verilebiliriz (Psikoe 2013).

2.1.4.2. Gelişken empati: Bireyin karşısındaki kişinin duygularını anlamak için sözlü veya sözsüz iletişiminin de ötesinde çaba sarf ettiği empati türüdür. Karşıdaki kişinin amacını veya isteğini algılamak için sezgi ve içgörü kullanılır. Eksik olan noktaları bularak çözüme kavuşturma ve duyguları anlama becerisi gerektirir (Gün, 2018, s.136).

2.1.4.3. İlişkisel empati: Bireylerin birbirleri ile temas içerisinde olduğu empati türüdür. Diğer birey ile ne kadar çok yakınlık kurulursa o kadar fazla empati gücünün olması beklenir. İlişkinin yakınlık derecesine göre karşıdaki bireyin duygularını daha fazla anlamak, daha fazla duyarlı olunması beklenir. Ebeveynlerin çocuklarının duygularını daha içten anlaması örnek olarak verilebilir (Gün, 2018, s. 136).

2.1.4.4. Deneyimsel empati: Bireyin daha önceki yaşantılarına ve deneyimlerine dayanan empati türüdür. Daha önce deneyimlemiş olduğu bir durumu başkası yaşadığında ona karşı empati becerisinin yüksek olması beklenir. Birey geçmişte yaşadığı kendi duygularına yakın duyguları başkaları yaşadığı zaman daha iyi anlamlandırır (Gün, 2018; Psikoe, 2013).

2.1.4.5. Yüksek empati: Bireydeki sevginin esas alındığı empati türüdür. Sevginin gücü ile birlikte birey herhangi bir şey düşünmeden karşıdaki kişiye yakınlık kurmak, onu anlamak isteyecektir. Bu durumda sevgisi yüksek olan bireylerin daha fazla duyarlı, adil ve anlayışlı olması beklenir. Bu durum sonucunda ise empati becerilerinin yüksek olması

doğal karşılanır. Bir bakıma bireyde manevi boyut olarak düşünülmektedir. Önyargı olmadan, karşıdakinin duygularını anlamaya açık bireylerin ele alındığı empati türüdür (Gün, 2018, s. 136).

2.1.4.6. Temel Empati: Empatinin karşıdaki kişiye yansıtılmasını belirten empati türüdür. Birey karşıdaki kişiyi dinlerken aktif olmalı, ona anladığını belirtecek cümleler kurmalı, göz temasında bulunmalı, uygun sözlü ve sözsüz geribildirimlerde bulunmalıdır. Temel empati türü için en önemli noktalardan biri karşıdaki kişiyi sadece anlamak değil onun duygularını anladığımızı da hissettirmektir (Gün, 2018, s. 136).

2.1.5. Empatinin Yararları

Empati psikoloji ile ilgili bir terim olmaktan öte doğal bir etkileşim sürecidir. Bu süreç kişiye birtakım faydalar da sağlamaktadır. Dökmen'e göre empatik iletişim, sadece kendisiyle empati kurulana yararlı olmayıp empati kuran kişi için de önemli olmaktadır (Dökmen 2004). Feshbach'a göre empatik becerileri ve eğilimleri yüksek olan, bu yüzden de diğer insanlara yardım eden kişiler çevreleri tarafından daha çok sevilme ve değerli görülmektedir. Çünkü empati bireye (i) sosyal uzlaşma, (ii) ileri düzeyde farkındalık, (iii) iletişim becerisi ve (iv) duygusal beceri kazandırırken, (v) ileri düzeyde acıma, önemseme, sinirlilik, öfke ve kızgınlık gibi diğer antisosyal davranışların da kontrol altına alabilmesine ve bu davranışları kontrol edebilmesine yardımcı olmaktadır (Barnett 1990).

2.1.6. Empatinin Önemi

Empati kişilerin kendisini daha mutlu ve huzurlu hissetmesini sağlamaktadır. Bireyler birinin kendisini anladığını hissettiğinde kendisine değer verildiğini de hisseder. Diğer insanların kendisini anladığını ve değer verdiğini hisseden birey kendini daha rahat ve iyi hisseder. Empatiyle insanların kişisel hayatlarında yaşadıkları durumların diğer insanlar tarafından bildirilmesiyle kişi, farkında olmadığı durumları görür ve çözüm yolları arar (Bulut ve Düşmez 2014). Empatinin diğer olumlu sonuçlarından biri ise özgecilik ve toplum yararını gözetmedir. Empati, toplumda insanların birbirini anlaması sayesinde yardımlaşma ve dayanışma içinde olmasını sağlamaktadır. Özgecilik ise insanların duygu ve düşüncelerinde empatiyi açığa çıkarmak için önemli bir bakış açısıdır. Eğer birey karşıdakini anlayabilir, onun gibi düşüp hissedebilirse kendini ona destek olmaya iter. Bu şekilde karşıdaki kişiyi tam olarak anlayabilecek ve ihtiyaçlarına yardım etme konusunda zorluk çekmeden karar verebilecektir. Toplum içinde ortaya çıkmış

durumlarda mağduriyet yaşayan insanları anlayabilen ve bu olumsuz durumlara göre davranışlarını kontrol edebilen bir birey oluşumu gösterebilecektir (McDonald ve Messinger 2020). Empatinin öneminden bahsederken insan yaşamına kattığı olumlu etkenleri şöyle sıralayabiliriz:

- Empati sayesinde insanlar birbirlerinin yaşamına saygı duyar herkesin yaşamını olduğu gibi ederler.
- Empati bireylerin kendilerini daha rahat ifade etmesine olanak sağlar.
- Ortaya çıkan sorunların rahat çözüme kavuşmasını sağlar.
- Karşıdaki bireyin duygularını anlamamızı sağlar.
- Empati ile çok yönlü gelişimlere katkıda bulunulur.
- Sevgi, saygı gibi olumlu insani duygular artış gösterir.
- Toplumsal yaşantıdaki sorunları çözmek daha kolay olur.
- Farklı kültürdeki insanları anlamayı daha rahat bir şekilde getirir.
- Olumlu insan ilişkilerini kuvvetlendirir, dayanışmaya daha çok önem verilir.
- İlişkilerin başlamasında ve devam ettirilmesinde önemli etkilere sahiptir.
- Çatışmaların çözümünde kolaylık sağlar.
- Empati kurmak ruh sağlığına iyi gelir (Arslan 2016).

2.1.7. Empati ve Spor

Bilim insanları oyun alanlarının, spor salonlarının, özetle spor ve hareketin, insanlara spor yoluyla kendi dünyalarını keşfetme ve hislerini anlama fırsatı verdiğini vurgulamıştır (Aşçı, 1999). Selağzı ve Çepikkurt (2014) da istenilen performansa ulaşmak için hoca ve oyuncu arasındaki ilişkinin önemli olduğunu, bu alanlardaki araştırmaların yetersiz olduğunu, başarılı ve etkili bir antrenör olabilmek hakkında bilgi edinmek için bu alanlarda pek çok çalışmaya gereksinim duyulduğu belirtilmiştir. Spor alanlarında ve özellikle spor müsabakaları sırasında; sporcuların empatisinin de etkili bir şekilde çalıştığı anlaşılmaktadır. Empati düzeyi yüksek sporcuların bulunduğu takımlarının içerisinde de takım içi uyumunun yüksek olduğunu düşünmek mantıklı olur. Takım

bağlılığı yüksek olan takımların da başarılı olacağı varsayıldığından, takımdaki sporcuların empati becerilerini geliştirmek takım başarı momentumu açısından etkili ve geçerli bir yaklaşım olabilir (Dorak ve Vurgun, 2006). Bir spor müsabakasında sporcunun diğer takım üyelerine, rakibine, müsabakayı yöneten hakemlere ve tribündeki insanlara karşı empatik davranışı, takımın yetenek düzeyini arttırır ve diğer oyuncuların performanslarını da arttırmasında katkı sağlar (Erkuş ve Yakupoğlu, 2001). Bireysel spor hocalarının takım sporları hocalarına nazaran daha empatik oldukları neticesine ulaşılmıştır (Lorimer ve Jowett, 2009). Spor karşılaşmalarının içerisinde birey, birden çok hissi aynı esnada yaşayabilmektedir. Bireysel sporlar içerisinde antrenör, rakip takım ve tribün gibi faktörler bu duygu yoğunluğunu etkilerken, özellikle takım sporlarında kendi takım arkadaşları da bu denkleme dahil olmaktadır. Bireyin empati kurması bireysel ya da takım sporu fark etmeksizin önemlidir. Birey empatik görüş açısına ne kadar hâkim olursa başarı ve iş tatmini de o kadar artar (Koç, 2018; Dorak ve Vurgun, 2006). Eroğlu'na (2018) göre spor rekabet duygusunu tetikliyor. Kazanma arzusunun ve rekabet duygusunun baskın olduğu sporlar empatiyi zorlaştırabilmektedir. Başka bir çalışmaya göre olaylara ve durumlara empatik yaklaşmak, atletik başarıyı olumsuz etkileyebiliyor. Bu durum rakip takıma empatiyle yaklaşan ve zorlanan oyuncunun performansını da etkilemektedir (Aka, 2014; Eroğlu, 2018). Farklı bir çalışmanın sonuçlarına göre de takım ve bireysel sporlara katılan kişilerde empatik duyarlılığa vurgu yapılıyor. Bireysel spor yapan kişilerin takım sporu yapanlara kıyasla daha fazla empatik bakış açılarının olduğu söylenmektedir (Balçıkanlı, 2009; Eroğlu, 2018). Yüksek empati kişilerarası iletişimi de güçlendirir. Birbirini anlayan, olaylara diğer tarafın bakış açısıyla bakabilen kişiler arasında iletişim daha güçlüdür (Mavi ve Tuncel, 2012; Kıratlı, 2015). Yaşanan olaylara empatiyle yaklaşarak veya problem çözme aşamasında empatik becerileri ön planda tutarak sorunlara çözüm bulmak, hakemlere de yarar sağlar ve kolaylaştırıcı etkiye sahiptir (Lussier ve Kimball, 2009; Rooff-Stefen, 2011; Kıratlı, 2015).

2.2. Sportmenlik

2.2.1. Sportmenlik Kavramı ve Tanımı

Sportmenlik, kadınların ve erkeklerin sporcu farkı gözetmeksizin sergilemesi gerekli olan tutum ve davranışlar şeklinde ifade edilmektedir. Başka bir ifade ile sportmenlik, sporcuların kurallara uyum göstermesi, yarıştığı insanlara yönelik olumlu davranışlar sergilemesi şeklinde de açıklanabilmektedir. Sportmenlik; kendini düşünmeyen,

paylaşımıcı, iyimser, ince davranışlı, saygı ve ağırbaşlı şeklinde kişilik özelliklerini içermektedir. Sportmen olmak sporcuların egolarını aşp, özveriyle ödünde bulunmak, illegal olarak kazanmayı düşünmemek, rakibine karşı dürüst ve iyi niyetli davranmak şeklinde açıklanmaktadır (Elik, 2017). Sportmenlik, sporcuların spor müsabakalarında muhtemel tutumlarının belirlenmesinde etkili olmaktadır. Sportmenlik kavramının hedeflemekte olduğu kazanımlardan biri oyunlarda bulunan tansiyonun yükseltilmesi değil, pozitif tutumlar ortaya koyarak oyunun ateşinin düşürülmesidir. Sportmenlik kavramı sporcuların nasıl bir mücadele disiplini ile hareket etmesiyle ilgili olarak kabul edilmektedir. Bu süreç üç farklı yaklaşımlar açıklanmaktadır. İlk yaklaşım sosyal bilişsel yaklaşımdır. Bu yaklaşıma göre; bütünleştirme sporcuların arasındaki mücadelede olumsuz ve olumlu tutumların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. İkinci yaklaşım mantık süzgecinden geçirilme ile uygulanan ahlak anlayışı ve yapısalcı gelişim modeli olarak ele alınmaktadır. Bu yaklaşıma göre ahlaki iletişim aracılığı ile kişilerin uzlaşması yönlerinin sportmenlik kavramı ile bağlantılı duruma gelmesine benzer yönelimler ortaya atılmakta ve saldırganlık tutumunun üzerindeki etkileri değerlendirilmektedir. Son yaklaşım ise sosyal psikoloji yaklaşımıdır. Bu yaklaşıma göre sportmenlik kavramının toplum psikolojisi kapsamında ele alınması gerekmektedir (Vallerand ve Losier, 1997). Sportmenlik kavramı kaynaklardan bazılarında Fair Play anlamında kullanılmaktadır. Fair Play Türkçedeki anlamı sportif erdem şeklinde açıklanmaktadır. Antrenörler çalışmakta oldukları sporcuları sportif performanslara ek olarak ahlaki boyutta da eğitmeleri gerekmektedir. Sportmenlik müsabaka öncesinde, sırasında, sonrasında tavsiye edilmekte olan davranışların gösterilmesi ile hayatın bütün alanlarında güvenilir, dürüst olunması gerektiğini ortaya koymaktadır (Yıldiran, 2005). Sportmenlik kavramlarına yönelik üç farklı görüş bulunmaktadır (Gürpınar, 2009):

- Eğlencenin özendirilmesi anlamında sportmenlik,
- Toplumsal birlikteliğin kazandırılması adına sportmenlik,
- Özverinin sağlanması adına sportmenlik.

Rekabet sosyal yaşam deneyimidir. İnsanlar hayatta kalmak ve var olmak adına bir şekilde diğerleri ile mücadele etmektedir. Rekabet, önceden belirlenmiş olan kurallar kapsamında bireyler ve takımların arasında üstünlük adına uygulanan bir faaliyettir. Kazanmak, kaybetmek yarışmaların bir sonucudur. Spor dahil hayatın bütün alanlarında

rekabet görülmektedir. Rekabetçi sporda, performans seviyesini en yükseğe çıkarmağı ve kazanmağı hedeflemektedir. Bu kapsamda bireysel ve takımların arasında gerçekleştirilen spor yarışmalarında bir kazananın, belirli kurallar kapsamında gerçekleştirilmesi, sportmenlik yönetimi adına önemli olmaktadır (Serrano ve ark. 2013). Sportmenlik spor aktiviteleri içinde ahlaki ve sosyal değerlerle ilişkili, kapsamlı ve örnek oluşturmakta olan, kurallara uyumlu tutarlı davranış şekilleri olarak görünse de, aynı zamanda sportmence sergilenen davranışlar rekabet içeren spor ortamlarında uygun görülmeyen davranışların azaltılmasında etkili olmaktadır (Gencheva ve ark. 2017). Günümüzde spor ortamlarında bütün rekabetçi spor seviyelerinde sportif görülmeyen davranışların yaygın olarak sergilendiğı görülmektedir. Sporda adil oyunların anlaşılması ve kolaylaştırılması adına uygulamada farklı hususların dikkate alınması gerekmektedir. Bu hususlar aşağıdaki şekildedir (Elendu ve Dennis 2017):

- Performans ve başarı, spor ortamlarında ve yarışmalarda olduğu kadar; en iyisini yapmak, adil oyun, kurallar dahilinde performansı sürekli olarak iyileştirmek anlamında gelmektedir.
- Sağlık, adil bir oyun ortaya konması, diğer oyuncuların sağlıkları ile birlikte sporcuların kendi sağlıklarını da güvence altına alması olarak değerlendirilmektedir. Aynı zamanda güvenli bir spor ortamının oluşturulması da bu kapsamda değerlendirilmektedir
- Fırsat eşitliği, adil oyun olarak bu fikrin temel ilkelerini yarışma sürecinde gözlemlemek ve rapor olarak sunmak adına yapılan eylemleri içermektedir.
- Sportmenlik, spor yarışmalarında izleyicilerle birlikte diğer bütün tarafların fair play ruhu ortaya koyan spor ortamlarında bulunmayı istemesi, sporcuların davranışlarının adil oyun içinde müsabaka öncesi, sırası, sonrasında rakipleri, takım arkadaşlarına, katılımcılara saygı duyması olarak değerlendirilmektedir. Sporcuların sportmen davranışlar ortaya koyması kendi tercihleri ile birlikte ebeveynleri, antrenörleri tarafından da aşılana davranışlar olabilmektedir.

2.2.2. Sportmenliği Etkileyen Bazı Kavramlar

Sportmenlik kavramının anlaşılması için ilk olarak bilincine varılması gereken bazı terimler mevcuttur. Bu terimler aşağıdaki şekildedir (Konur, 2019):

2.2.2.1. İnançlar: İnanç basit şekilde dürüstlüğü kabul görmüş olan düşünceler olarak ifade edilmektedir. İnançlar birin üzerinde görüş açısı ile psikolojik ün şeklinde karmaşık bir yapıya sahiptir. Aynı zamanda inançlar gerçekliği kabul edilmiş olan düşünceler şeklinde her zaman bilişsel oluşumları kapsamaktadır. İnançlar üç farklı bölümler ortaya çıkmaktadır. Bunlardan birincisi; varoluşçu ve betimsel inançlar şeklindedir. İnançlar, deneyimsel şekilde sonuçlanan doğru ve yanlış şekilde tercih edilebilmektedir. İnançlarda bir diğer değerlendirmeci inançlardır. Değerlendirmeci inançlar, nesnelerin üzerinde negatif veya pozitif hükümlerin verilmesini kapsamaktadır. İnançlardan üçüncü ise yasaklayıcı inançlardır. Yasaklayıcı inançlar, tercih edilebilen veya tercih edilmeyen davranışları, yargıları içermektedir. İnsanların ahlaki boyutlardaki yargılamaları bu üç inancın kullanılması ile ortaya çıkmaktadır. Spor yapan bir insan kazanmak amacı ile yanıltıcı bir harekette bulunmak istediğinde; bu kişi yapmış olduğu hareketin ilkelere ters olduğunu anlamaktadır ama bu kişide galip gelme güdüsü üstün gelmektedir (Shields ve Bredemeier 1994).

2.2.2.2. Tutumlar: insanlar özgü bir meyil olarak kabul edilmektedir. Tutum, dolaylı olmayan bir şekilde gözlem yapılabilecek bir nitelik olmamaktadır. Bununla birlikte insanların üzerine gözlem yapabilecekleri değerlerinden istihraç edilebilen, kişiye özgü meyil olarak kabul edilmektedir. Tutumlar, üzerine gözlem yapılarak ortaya konulan davranış değil, davranışları hazırlayan bir meyil olarak açıklanmaktadır. Tutumlar kişilerin fikirlerini, davranışlarını, duygularını içermektedir. Araştırmacılar tutum terimine yönelik tek bir tanımlamaya üzerinde durmamıştır ama kullanılan tanımlar arasında yeteri kadar ortak nokta bulunmaktadır. Tutumlar, nesneler ve olaylarla ilgili olarak değerlendirici kanılanlarda bulunulması şeklinde meyilleri ve duyguları içermektedir. Bütün tutumların ufak alt boyutu, ahlaki tutumlar olarak ele alınmaktadır. Ahlaki açıdan tutumlar elzem bir kavram olarak ele alınmaktadır. Ahlaki tutumlara örnek olarak; politika boyutunda olan münakaşalar, diğer insanların dini inanışları, kültürel değerleri ile cinsel meyillerine yönelik tutumlar gösterilebilmektedir (Kağıtçıbaşı 2005).

2.2.2.3. Değerler: Değer kavramı, Rokeach tarafından, kişilerin olması gerektiği şeklinde hareket etme şekilleri ile yaşamlarına dair amaçlarına yönelik inançları olmasıyla hayatlarına yol göstermekte olan çok boyutlu standartları olarak açıklanmıştır. Değer insanların esas gereksinimleri olduğundan kişilerin motivasyonel ve duyuşsal yaşamlarında önemli faktörler olarak değerlendirilmektedir. Değerlere kişilere özgür

ihtiyaçların yanı sıra geleneksel ve sosyal gereksinimleri de kapsamaktadır. Bu bakış açısından bakıldığında değer kavramı; araç olarak kullanılan ve amaç edinilen şeklinde iki aşama olarak ele alınmaktadır. Bununla birlikte değer kavramı kendi içinde sosyal ve kişisel olarak da ayrılmaktadır (Shields ve Bredemeier 1994).

2.2.2.4. Ahlak: Ahlak kavramı değer kavramı ile yakından ilişkilidir. İnsanların hayatında büyük değerlere sahip olduğu için bu kişilerin futbol müsabakalarına katılım sağlamaları amacı ile çılgınca koşturarak birbirini ezip geçmesi şeklinde durumlarda yoğun bir öfke hissetmektedirler. Aynı zamanda haysiyet, sıhhat şeklinde değerlerde mevcut olduğu için oyuncuların ilaç testleri şeklinde testlerin sonucunda olumlu çıktığı zaman kişiler hayat kırıklığına uğramaktadır. Ahlaki bir aygıt şeklinde düşünöldöğünde, bu aygıtları çalışır duruma getirmekte olan yakıtlar değerler olarak ifade edilmektedir (Shields ve Bredemeier 1994).

2.2.3. Sportmenlik Kavramının Tarihsel Gelişimi

Sportmenlik, tarihsel süreç içinde kendini var etmiş olan bir terim olarak ifade edilmektedir. Süregelen zaman içinde sportmenlik kavramı bazı durumlarda formal bazı durumlarda informal olarak ele alınmaktadır. Bu kavramın tanımlanmadığı durumlarda bile kişilerin fiilen yaptıkları ile kendilerini var etmeleri önemli bir yere sahip olmaktadır. 1450 sonrasındaki dönemde, İngiliz müsabakalarında foulplay kavramı kullanılmaya başlanmıştır. Bu kavram kişilerin centilmenlik dışı hareketlerini açıklamak için kullanılmıştır. 16. yüzyılın sonucunda Shakespere tarafından ele alınan sportmenlik kavramı, genel olarak fırsat eşitliğinin korunması ve şövalyece düşünüş şeklini göstermek amacı ile kullanılmıştır. Bu kavram spor alanında 18. Yüzyılda kendini göstermeye başlanmıştır (Ekici, 2013). Günümüzde sportmenlik ilkelerinin belirli bir sistem üzerine kurulu olan temelinde süreçlerin farklılaşmaya gidildiği sosyo-költörel yapılarla doğrudan bağlantılı şekilde 19. Yüzyılda İngiltere’de şekilenmeye başlanmıştır. Özellikle yatılı okullarda başlatılmış olan yenilik eylemler sonucunda eğitim ve spor alanında sportmenlik kavramına dikkat çekilmiştir. Sonuç olarak sportmenlik kavramının ideal şeklinin gelişmesi ve daha yaygın olarak kullanılması sağlanmıştır. Antik çağlarda sportmenlik: İlk olarak Yunanistan’da sportmenlik kavramı farklı şekillerde ortaya çıkmaya başlanmıştır. Günümüzde kullanılmakta olan sportmenlik terimleriyle geçmişten kullanılan sportmenlik terimi arasında ilkelerin oluşması, hakem otoritelerine uyulması ve eşdeğer olan koşulları şeklinde bazı özelliklerin dikkate alınması gerekmektedir. Eski

Yunanistan müsabakalarında kullanılmış olan ilkeler farklı kategoriler olarak ele alınmaktadır (Konur, 2019).

2.2.3.1. Türkiye’de Sportmenlik Kavramının Gelişim Süreci

TMOK (Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi) Fair Play Konseyinin, asli görevi olarak kabul edilen Fair play amaçlarının anlaşılması ve yaygınlaştırılmasına yönelik çalışmalar kapsamında; çocuklara, gençlere ve bütün toplumla Fair play kavramının iyi şekilde açıklanmasının iyi şeklinin karikatür olabileceği fikriyle, 1996 yılında ulusal seviyede karikatür yarışması düzenlenmiştir. Düşüncelerini çizgiyle ifade etme yeteneği ile ünlenmiş olan Türk toplumunda aksiyonların olumlu şekilde ses bulması sonucunda konsey, 1997 senesinde yarışmanın içeriğini genişletmiştir ve bu yarışmaya ilkokul, ortaokul, yükseköğretim öğrencilerini dahil etmiştir. Katılım formu gönderilmiş olan 65000 okuldan gelmiş olan 1135 yapıt değerlendirmeye alınmıştır. İlköğretim öğrencilerinden profesyonel çizirlere kadar olarak geniş yelpazelere açık olan Fair play karikatür yarışmasında birinci olan yapıtlar, sergilerin aracılığı ile halka sunulmuştur ve bir albümde toplanmıştır. Seçilmiş olan karikatürlerin 1999 senesinden bu yana Avrupa ülkelerinde sergilenmesi sonucunda bu orijinal tekniğe olan ilgi artmıştır. Sonuç olarak konsey bu yarışmayı uluslararası bir konuma taşımıştır (TMOK, 2001).

2.2.4. Sportmenlik Dışı Davranışlar

Spor ve ahlak kavramları spor psikolojisi alanında ilgi duyulan kavramlar olarak ortaya çıkmaktadır. Bunun olası sebebi spor branşlarında antisosyal ve prososyal davranış olaylarından kaynaklanmakta olan, medyada sürekli olarak gündeme gelen durumlar olarak görülmektedir. Başka bir nedeni ise spora katılımın ahlaki tutumlara, karakter gelişimine katkıda bulunmasına yönelik inançtır (Shields ve Bredeneir, 2007). Sporun, sportmenlik ve adil oyun şeklinde prososyal değerleri desteklemekte olduğu düşünülmektedir. Bununla birlikte spor; doping, hile, aldatma, sportmenlik dışı hareketler şeklinde antisosyal davranışları da içermektedir. Spor sadece iyi oynamak ve kazanmak değildir. Aynı zamanda müsabaka sürecinde sportmenlik, etkileşim, hoşgörü, arkadaşlık şeklinde davranışları da içermektedir. Bu sayede spor ve ahlak bir bütün olabilmektedir (Kavussanu, 2019). Spor insanların özelliklerine, kültürel yapılarına, sosyalleşme seviyelerine bakılarak, bu olguları ahlakla ilişkilendirerek anlaşılabilir. Spor yaşam boyunca öğrenmenin aracı haline gelmekte ve her insan yaşamı süresince kendini

ahlaki yönden geliştirmeye çalışmaktadır. Sonuç olarak spor bir bütün şeklinde ele alınmaktadır. İnsanlar yaşadıkları toplumların içinde farklı ilişkilere girmektedir. Bu şekilde onların davranışları, saygınlıkları farklı koşullar altında şekillenmektedir. Spor bu koşullardan biri olarak görölmektedir. Spor doğal şekilde özgönlüğün, yaratıcılığın, fiziksel ve psikolojik dengenin ifadesi olarak insanların özü ile ilgili olan bir eylem olarak değeriendirilmektedir. Spor, evrensel insan hakları ve sosyo tarihsel gelişim olarak kabul görecek doğaya sahiptir. Spor insanların refahı, yaşamı, onuru, ahlaki gelişimi ve korumanın aracı şeklinde kabul edilmektedir. Bu sebeple spor genel olarak; ahlak, özgürlük, kişisel zevkler, beden bakımı uygulaması şeklinde düşünölmektedir (Isidori ve Benetton, 2015). Spor şov dünyasının ve medyanın bir parçası olarak düşünöldüğüne, insanlık dışı ve ahlaki olmayan uygulamalar haline gelebilmektedir. Sporun anlaşılması adına bu maddeleştirilmiş yol, insanların onurunu ve ahlakını birçoğ yönden zayıflatmaktadır. Örneğ olarak; rol model olarak görölen sporcular sadece reklam amaçlı oynatılmakta ve sporun nesneymiş gibi algılanabilmesine neden olmaktadır. Toplumsal bir olgu olarak kabul edilen, kitleleri etkisi altına alan, estetik ve heyecan duygusu kazandıran, fiziksel ve zihinsel gayret şeklinde ifade edilmekte olan ‘spor’ insanlığın başlangıcından bu yana toplumun önemli bir parçası olmaya devam etmektedir. Spor, kardeşlik ve barış duygularını bir arada tutmaktadır ve toplumda sosyal bir bağ oluşturmaktadır (Yücel vd., 2015). İnsanların sahip oldukları kazanma güdüleri, heyecan ve estetik duyguları ile peşinden süröklenmekte oldukları spor uzun dönemlerdir araştırmalara konu olmaya devam etmektedir. Kişilerin spor yapmaları, onların fiziksel ve zihinsel gelişimlerine katkı sağlamaktadır. Bazı durumlarda ise spor, kişilerin sportmenlik dışı davranışlar sergilemelerine sebep olmaktadır. Bu sportmenlik dışı davranışların başında ise ‘sporda şiddet, doping, şike, küfür yer almaktadır. Sportmenlik kavramı, sporun içinde bulunan kişilerin ahlaki davranışlar sergilemesi şeklinde tanımlanmaktadır. Sportmenlik, sporda sosyo-ahlaki ilişkilerin normallik durumları şeklinde ifade edilmektedir. Sportmenlik kavramı, kişilerin sporun ruhuna uygun şekilde davranmasını öngörmekte olan, normatif ve erdemli davranışları içermektedir. Sporcuların kazanma güdüleri ile rakiplerinin karşısında haksız avantaj sağlamaktan kaçınması, kazanmayı ve kaybetmeyi saygı ile karşılaması sportmenlik olarak değeriendirilmektedir. Sportmenlik kavramı içinde; samimiyet duygusu, cesaret, güven, cömertlik, başka insanların fikrine saygılı olma gibi davranışları içermektedir (Koç, 2013)

2.2.4.1. Hile ve Aldatma

Sporun varoluşunun en önemli bölümü kazanma ve kaybetme içindeki beklentilerdir. Özellikle kazanma hissi kapsamında sporcularından bazıları aldatma, hile gibi yollara başvurmaktadır. Türk dil durumunun sözlüğünde yer almakta olan hile kelimesi ‘birini aldatma’ olarak açıklanmaktadır (TDK, 2019). Hile kelimesi Saban (2006) tarafından ‘aldatan, aldatılan ve yapılmış olan eylem veya işlemlerin sonuçları üzerine kurulu kavramsal içeriklere sahip’ bir kavram olarak ifade edilmektedir. Bu tanımlamadan anlaşıldığı üzere, spor alanında hile ve aldatma sporcuların kazanmak için yaptıkları sportmenlik dışı davranışlar olarak ifade edilmektedir. Bu duruma örnek olarak; futbol müsabakasında sıklıkla gündeme gelmekte olan penaltı atışlarının kazanılması için sporcuların kendilerine faul yapılmadığı halde faul yapıldığı gibi göstermesi ve bu yolla karar merci olan hakemi aldatması gösterilebilir. Özellikle futbolda hile ve aldatma gibi sportmenlik dışı davranışların önüne geçilmesi için video hakem uygulaması yani pozisyonların tekrar izlenmesi yapılmaktadır. Bu uygulama sporda hile ve aldatma gibi davranışların ne denli önemli olduğu ortaya koymaktadır. Önemli bir ekonomik sermaye içinde bulunan sporda hile ve aldatma gibi sportmenlik dışı davranışları büyük çaplı olumsuz sonuçlara neden olmaktadır (Yıldız, 2019).

2.2.4.2. Şiddet

Şiddet kelimesi Latince ‘violentia’ sözcüğünden gelmektedir ve acımasız, sert kişilik anlamına gelmektedir. Bu kelime fiil olarak violera şeklinde kullanılmaktadır ve kurallara karşı gelinmesi, değer bilinmemesi, şiddet kullanılması anlamına gelmektedir. Günümüzde farklı şekillerde ortaya çıkan şiddet kelimesi bireysel ve toplumsal alanlarda sıklıkla rastlanılmakta olan bir durumdur. Şiddet kelimesinin anlamı insanların fiziksel ve ruhsal bütünlüklerine maddi, madeni olumsuzlukların dile getirilmesi şeklindedir. Saldırganlık ve şiddet eylemleri genel olarak birbirlerini tanımakta olan kişiler veya gruplar arasında gerçekleştiği görülmektedir. Şiddet genel olarak toplumsal problemlerin dışı vurma şekli olarak yorumlanmaktadır ve önemli bir toplumsal sorun olarak ele alınmaktadır (Ayan, 2006). Şiddet, toplumsal bir sorun olmakta birlikte spor olgusunun içinde de ortaya çıkan kabul edilemez bir durum olarak görülmektedir. Sporun içinde bulunan elemanların özdeşleşme durumları ve kazanma istekleri şiddet şeklinde kendini gösterebilmektedir. Şiddet ve saldırganlık kavramlarının spor kavramı ile birlikte anılması doğru bir durum olmamaktadır. Sporun temel amaçları içinde şiddet unsur yer

almamaktadır. Bununla birlikte sporun paydaşları olan; seyirciler, yöneticiler, taraftarlar ve sporcular arasında fiili, sözel şiddet davranışının ortaya çıktığı görülmektedir. Şiddet, modern spora özgü bir durum değildir, tarihsel süreç içinde farklı spor dallarında şiddet içeren davranışların ortaya çıktığı görülmektedir (Mil ve Şanlı, 2015).

2.2.4.3. Küfür

Dil, insanların düşüncelerini ve duygularını anlatmak için kullanılan anlatım aracı şeklinde ifade edilmektedir. Dil, canlıdır ve sürekli olarak gelişmektedir. Toplumda insanlar arasında argo olarak değerlendirilebilecek bazı kelimelerin ve cümlelerin kullanıldığı bir gerçektir. Küfür, toplum içinde argo kelimelerin kullanımının yanında, ahlaksız ve çirkin davranışların da ortaya konması olarak ifade edilmektedir. İnsanların ağızlarından çıkabilecek ve sonuçların kötü durumlara sebep olabileceği küfür, olumsuz davranış olarak ele alınmaktadır. Toplumsal hayatın içinde yer alan ve sıklıkla kullanılan argo kelimeler doğal olarak spor alanında da iletişim aracı olarak kullanılan dile yansımaktadır. Müsabakaların öncesinde, müsabaka sürecinde ve müsabaka sonrası kazanma, rekabet hissi ile argo kelimelerin kullanılması sıklıkla rastlanmakta olan bir durumdur. Argo kelimeler özellikle taraftarlar tarafından sıklıkla kullanılmaktadır. Günlük yaşamda herhangi bir olaya tepki şeklinde kullanılan küfür spor alanında yaygın şekilde görülmektedir. Küfür ve argonun önüne geçilmesi ve azaltılması adına tribünlerde kadın taraftarların sayılarının arttırılması gündeme gelmektedir (Gerek vd., 2015).

2.2.4.4. Şike

Sporun geçerli şekilde tanımlanmasında ‘yürüyen ahlak’ nitelendirmesi kullanılmaktadır. Spor ahlakının önemli sorunlarından bir diğeri de şike olarak gündeme gelmektedir. Sporda kullanılan şike, belirli bir çıkar ile müsabakaların sonuçlarının değiştirilmesi, danişıklı şekilde spor müsabakası yapılması olarak ifade edilmektedir. Sporun ilk çağlarından itibaren spor alanında şike kullanımı görülmektedir ve bu durum günümüzde halen varlığını sürdürmektedir. Şike, müsabaka sürecinde izleyicilerin öfke ve nefretle karşılayacağı önemli bir sportmenlik dışı davranıştır. Şike davranışının içinde aldatma ve rüşvet eylemleri yer almaktadır. Sporda şike önlenmesi gereken önemli bir davranışken; haksız başarı sağlama adına sıklıkla kullanılan bir yöntemdir (Ekici, 2013). Sporda şike davranışları hoş karşılanmayan bir durumdur. Son yıllarda özellikle futbol dalında sıklıkla şike gibi etik olmayan davranışların ortaya çıktığı görülmektedir. Türkiye’de bazı

dönemlerde adları şikeye karışmış olan yöneticilerin, sporcuların ismi gündeme gelmiştir. Ülke yönetimi sporda etik dışı davranışların önüne geçmek adına 2011 senesinde 6222 sayılı kanunun 11. Maddesi olan ‘sporda şiddetin ve düzensizliğin önlenmesi’ maddesini kabul etmiştir. Şike davranışları suç teşkil etmektedir. Bu şekilde etik dışı davranışların tespit edilmesi durumunda ise belirli yaptırımlar gibi hapis cezaları da verilmektedir. Kabul edilmiş olan bu kanun ile şikenin önlenmesi adına önemli bir adım atılmıştır (Yıldız, 2019).

2.2.4.5. Doping

Sporcuların vücutlarının diğer insanlara oranla daha farklı ve üstün bir yapıya sahip olduğu bilimsel çalışmalarla desteklenmiş bir konudur. Özellikle elit seviyedeki sporcular işlerini gereği ile her an medya önünde yer almaktadır, başarı veya başarısızlıkları ise toplumun her kesiminden insanın ilgisini çekmektedir. Spor alanındaki rekabet ortamı sporcularda ne pahasına olursa olsun kazanma yollarının araştırılmasına başvurulmasını ortaya çıkarmıştır. Sporcuların içinde yer aldıkları bu durum onların sadece kazanmaları gerektiğini ve kaybetmenin mümkün olmayacağı gibi düşüncelerin ortaya çıkmasına sebep olmaktadır. Bu duruma bağlı olarak sporcular, performanslarını maksimum seviyede tutmak için antrenmanlar dışında; uyku, beslenme gibi faktörlere dikkat etmeye çalışmaktadır. Aynı zamanda bazı durumlarda sporcular vücutlarının ihtiyacı olan belirli besinleri suni yollarla veya ergojenik yardımcıları ile almaya başlamıştır. Bununla sınırlı kalmayan sporcular ise haksız rekabete ve hak edilmemiş olan kazanmaya neden olacak yollara başvurmaktadır (Ekici, 2013). Doping kelimesinin tarihsel gelişimine bakıldığında ilk olarak New York’ta çalışmakta olan Hollanda göçmenlerinin işlerine yorulmadan gitmeleri için ‘doop’ isimli bir karışım kullandıkları görülmektedir. Daha öncesi yıllarda ise kişiler haşhaşı uyarıcı olarak kullanmıştır. Aynı zamanda antik Yunan döneminde sporcuların uyarıcı maddeler aldıkları görülmektedir. Sporun bilinen en önemli ilkesi eşitlik ilkesi olarak kabul edilmektedir. Doping kullanımı sporda eşitlik ilkesinin ihlaline neden olmaktadır. Sonuç olarak doping kullanımı sportmenlik dışı bir davranıştır ve spor ahlak yapısında bozulmaya sebep olmaktadır. Rekabet ortamının yoğun olduğu spor müsabakalarında doping kullanımı fairplay kavramına uygun olmayan davranışların ortaya çıkmasına neden olmaktadır (Karacabey vd., 2017)

3. GEREÇ VE YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırma bir saha taramasıdır. Saha taramasında veri toplamak amacıyla anket tekniği kullanılmıştır. Çalışmaya katılan gönüllüler kendilerine verilen anketleri doldurmadan önce bilgilendirilmiş olup ve gönüllü katılım formları imzalatılmıştır. Bu araştırmanın yapılabilmesi için Bingöl Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Etik kurulunun “18.10.2022 tarihli, 22/18 sayılı, Karar: 09” etik kurul onayı alınmıştır (Ek 1.).

3.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırma, Malatya ilinde Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı devlet okullarında öğrenim gören, Lise Öğrencilerinin Empati Eğilim Düzeyleri ile Sportmenlik Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi amacıyla yapılmıştır.

3.3. Araştırmanın Önemi

Okul ortamı öğrencilerin ailelerinden sonra vakitlerini en çok olarak geçirdikleri yerler diyebiliriz. Öğrencilerin okul yaşamında ve okul dışında geliştirilmesi gereken en önemli özelliklerinin başında hiç kuşkusuz empati geldiği düşünülmektedir. Empati yapabilen bireyler çevresini daha iyi tanımakta ve çevresi ile daha iyi ilişki kurabilmektedir. Empati yapmak bireye hem olumlu yönleri kazabilmelerinin hem de olumsuz diye adlandırılan bir takım özelliklerini terk edebilmelerini sağlamaktadır. Empati yapan bireyin kendini psikolojik, fiziksel, zihinsel ve sosyal olarak gelişmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bireylerde geliştirilmesi gereken en önemli özelliklerden bir tanesi de spor yaptıklarında sportmen bir davranış sergilemeleridir. Fakat günümüzde kazanma hırsı ve sporun bir eğlence amacını olmasının unutulması sportmence davranışların sergilenmesini güçleştirmektedir. Sportmen davranışların önündeki en büyük engel, sporu yapan bireyin empati yapabilme özelliğini sergilememesinden kaynaklı olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda empati ve sportmenlik arasındaki ilişkinin incelenmesi bu ve ilişki ile elde edilen verilerin sportmenlik davranışlara katkı sağlayacağı düşünüldüğünden yapılan bu çalışma önem arz etmektedir.

3.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma Malatya ilinde Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı devlet okullarında öğrenim gören 780 öğrenci ile sınırlıdır.

3.5. Araştırmanın Örnekleme

Araştırmanın evrenini, Malatya ilinde Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı devlet okullarında öğrenim gören oluşturmaktadır. Evrenin tamamına ulaşmanın mümkün olmaması nedeniyle örneklem alma yoluna gidilmiştir. Bu bağlamda araştırmanın örneklemini belirlemek için Krejcie ve Morgan tarafından evren büyüklüğüne oranla örneklem büyüklüğünün hesaplandığı tablodan faydalanılmıştır. Örneklem büyüklüğünün hesaplanmasında 0,05 anlamlılık düzeyinde ve 0,05 örneklem hatasına göre 10.000’den küçük evren büyüklüklerinde 154 sayısı örneklem için yeterli bulunmaktadır (Ural ve Kılıç 2006). Bu araştırmada 7800 anket formu katılımcılara uygulanmıştır. Katılımcıların seçiminde kolayda örneklem metodundan faydalanılmıştır.

3.6. Veri Toplama Araçları

Araştırmamızda veri toplama aracı olarak anket yöntemi kullanılmıştır. Anket formu üç bölüm ve toplam 47 sorudan oluşmaktadır. Birinci bölümde demografik değişkenlerle ilgili 7 ifade yer almaktadır. İkinci bölümde, 20 ifadeden oluşan “Empatik Eğilim Ölçeği”, üçüncü bölümde 20 ifadeden oluşan “Sportmen Davranış Ölçeği” kullanılmıştır.

3.6.1. Kişisel Bilgiler Formu

Çalışmada araştırmacı tarafından geliştirilen ‘Kişisel Bilgi Formu’ uygulanmıştır. Kişisel bilgi formu, çalışmaya katılan sağlık çalışanları hakkında bilgi toplamak amacı ile çalışmada inceleme konusu olan cinsiyet, sınıf, kardeş sayısı, baba eğitim durumu, anne eğitim durumu, ders durumu, spor yapma durumu değişkenleri ile ilgili sorulardan oluşmaktadır.

3.6.2. Empatik Eğilim Ölçeği

Empatik Eğilim Ölçeği (EEÖ), kişilerin günlük hayattaki empati kurma becerilerini ölçmek amacıyla Dökmen (1988) tarafından geliştirilmiştir. Dökmen (1988), Empatik Eğilim Ölçeği’ni, kendisinin “Aşamalı Empati Sıralaması Modeli” nin teorik özünden

hareketle geliştirmiştir. Empatik eğilim leği ve bazı maddeleri ters kodlanmıştır. EE’de her bir maddenin karşısına 1’’den 5’’e kadar dereceler yer almaktadır. Dökmen (1988) tarafından Empatik Eğilim leği, 70 kişilik niversite grubuna üç haftalık ara ile iki defa uygulanmış ve her ikisinden elde edilen puanlar arasındaki korelasyon, testin tekrarı güvenirlik katsayısı .82 olarak bulunmuştur. Ölçeğin tek ve çift maddelerinden alınan puanlar arasındaki korelasyon .86 olarak bulunmuştur.

3.6.3. Sportmenlik Davranış leği

Vallerand ve ark. (1997) geliştirdiği çok boyutlu sportmenlik yönelimi leği 25 maddeden ve 5 alt boyuttan oluşan 1’’den 5’’e kadar dereceleri olan likert tipi bir ölçektir. Ölçeğin Türkçe geçerlilik ve güvenirlik alışması Sezen-Balçıkanlı (2010) tarafından yapılmıştır. Orijinal alt boyutlarını; Sosyal Normlara Uyum, Kurallara ve Yönetime Saygı, Sporda Sorumluluklara Bağlılık, Rakibe Saygı ve son olarak Negatif Yaklaşımlar oluşurmaktadır. Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi leği’nin Türkçe versiyonu 4 faktörlü bir yapıya ve 20 maddeye sahiptir. Cronbach Alpha değerleri ise; Sosyal Normlara Uyum faktörü (0,86); Kurallara ve Yönetime Saygı Faktörü 0,83; Sporda Sorumluluklara Bağlılık Faktör 2 (0,91); Rakibe Saygı Faktör 0,82’dir. Elde edilen sonuçlara göre çok boyutlu sportmenlik yönelimi leği türkçe versiyonunun geçerli ve güvenilir bir yapıya sahip olduğu söylenebilir.

3.7. Verilerin Analizi

Empatik Eğilim ve Sportmenlik Davranış lekleri aracılığıyla toplanan veriler istatistiksel paket programı SPSS.22 programı aracılığıyla analiz edilip sonuçlar yorumlanmıştır. Ölçeklerin güvenilirlik analizleri Cronbach alfa güvenirlik katsayısı hesaplanarak yapılmıştır. Demografik bilgiler ve diğer grup sorulara ait fikir edinilmesini sağlamak amacıyla aritmetik ortalama, standart sapma, frekans ve yüzde dağılımları içeren tanımlayıcı istatistikler sunulmuştur. Lise ğrencilerinin Empatik Eğilim ve Sportmenlik Davranış boyutları arasındaki ilişkiyi tespit etmek amacıyla korelasyon (Pearson) testi uygulanmıştır. Empatik Eğilim ve Sportmenlik Davranış ve bu ölçeklerin alt boyutlarının bazı demografik değişkenlerle ilişkisini tespit etmek amacıyla ilk etapta arpıklık ve basıklık (Skewness and Kurtosis) testlerine bakılmış olup test sonucuna göre normallik şartlarını sağlayan verilerin analizinde bağımsız ikili grupların karşılaştırılmasında Bağımsız rneklem T (Independent Sample T) testi yapılmıştır.

Ayrıca değişkenler arasındaki ilişkileri bütüncül biçimde sınamak için regresyon analizinden faydalanılmıştır. Sonuçlar %95 güven aralığında, anlamlılık $p < 0.05$ düzeyinde değerlendirilmiştir.

4. BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde çalışmada elde edinilen istatistiksel sonuçlar açıklanacaktır. İlk olarak araştırmaya katılan katılımcıların demografik özelliklerine yer verilecek ve araştırmanın kapsamında rekreatif faaliyetlere katılımlarını engelleyen faktörlerin belirlenmesi ölçeğinde elde edinilen diğer istatistiksel işlemler açıklanacaktır.

Tablo 4.1. Lise Öğrencilerinin Empatik Eğilim Düzeyleri ile Sportmenlik Davranışlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Karşılaştırılması.

		Cinsiyet	N	X	S.s	t	P
Sportmenlik Davranış Alt Boyutları	Sosyal Normlara Uyum	Kız	439	19,10	4,271	2.604	.009**
		Erkek	341	18,22	5,093		
	Kurallara ve Yönetime Saygı	Kız	439	20,29	3,614	3.764	.000***
		Erkek	341	19,27	3,889		
	Sporda Sorumluluklara Bağlılık	Kız	439	20,76	3,549	-,520	.605
		Erkek	341	20,90	3,692		
	Rakibe Saygı	Kız	439	18,84	4,371	1.877	.061
		Erkek	341	18,22	4,732		
Sportmenlik Davranış Genel Puan		Kız	439	79,00	12,165	2.561	.011*
		Erkek	341	76,63	13,589		
Empatik Eğilim Genel Puan		Kız	439	63,55	9,133	1.246	.213
		Erkek	341	62,72	9,320		
Toplam			780				
p>0.05*							

Tablo 1 incelendiğinde, lisede öğrenim gören öğrencilerin cinsiyet değişkenlerine göre incelenmesi sonucunda, sportmenlik davranış alt boyutlarından sosyal normlara uyum ve kurallara ve yönetime saygı alt boyutlarında ve sportmenlik davranış genel puan durumlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılığa rastlanılırken; sportmenlik davranış alt boyutlarından sporda sorumluluklara bağlılık ve rakibe saygı alt boyutlarında ve empatik eğilim genel puan durumlarında gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmemiştir ($p<0.05$).

Tablo 4.2. Lise Öğrencilerinin Empatik Eğilim Düzeyleri ile Sportmenlik Davranışlarının Sınıf Değişkenine Göre Karşılaştırılması.

		Sınıf	N	X	S.d	F	P	Tukey
Sportmenlik Davranış Alt Boyutları	Sosyal Normlara Uyum	5. Sınıf ^a	229	19,20	3	1.296	.275	
		6. Sınıf ^b	202	18,53				
		7. Sınıf ^c	184	18,36				
		8. Sınıf ^d	165	18,67				
	Kurallara ve Yönetime Saygı	5. Sınıf ^a	229	20,27	3	2.673	.046*	a>d
		6. Sınıf ^b	202	19,84				
		7. Sınıf ^c	184	19,91				
		8. Sınıf ^d	165	19,19				
	Sporda Sorumluluklara Bağlılık	5. Sınıf ^a	229	20,58	3	2.322	.074	
		6. Sınıf ^b	202	21,04				
		7. Sınıf ^c	184	21,27				
		8. Sınıf ^d	165	20,40				
	Rakibe Saygı	5. Sınıf ^a	229	19,34	3	3.454	.016*	a>b
		6. Sınıf ^b	202	18,05				
		7. Sınıf ^c	184	18,25				
		8. Sınıf ^d	165	18,49				
Sportmenlik Davranış Genel Puan	5. Sınıf ^a	229	79,41	3	1.556	.199		
	6. Sınıf ^b	202	77,49					
	7. Sınıf ^c	184	77,79					
	8. Sınıf ^d	165	76,75					
Empatik Eğilim Genel Puan	5. Sınıf ^a	229	64,54	3	2.906	.034*	a>d	
	6. Sınıf ^b	202	62,61					
	7. Sınıf ^c	184	63,24					
	8. Sınıf ^d	165	61,96					
Toplam			780					

p<0.05*

Tablo 2 incelendiğinde, lisede öğrenim gören öğrencilerin yaş değişkenlerine göre incelenmesi sonucunda, sportmenlik davranış alt boyutlarından kurallara ve yönetime saygı ve rakibe saygı alt boyutlarında ve empatik eğilim genel puan durumlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılığa rastlanılırken; sportmenlik davranış alt boyutlarından sosyal normlara uyum, sporda sorumluluklara bağlılık ve sportmenlik davranış genel puan durumlarında gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmemiştir (p<0.05).

Tablo 4.3. Lise Öğrencilerinin Empatik Eğilim Düzeyleri ile Sportmenlik Davranışlarının Kardeş Sayısı Değişkenine Göre Karşılaştırılması.

		Kardeş Sayısı	N	X	S.d	F	P
Sportmenlik Davranış Alt Boyutları	Sosyal Normlara Uyum	1 kardeş	64	18,35	2	.630	.533
		2 kardeş	395	18,60			
		3 kardeş	341	18,94			
	Kurallara ve Yönetime Saygı	1 kardeş	64	19,55	2	1.243	.289
		2 kardeş	395	19,69			
		3 kardeş	341	20,11			
	Sporda Sorumluluklara Bağlılık	1 kardeş	64	21,35	2	.959	.384
		2 kardeş	395	20,87			
		3 kardeş	341	20,66			
	Rakibe Saygı	1 kardeş	64	18,42	2	.583	.559
		2 kardeş	395	18,43			
		3 kardeş	341	18,79			
Sportmenlik Davranış Genel Puan	1 kardeş	64	77,69	2	.436	.646	
	2 kardeş	395	77,61				
	3 kardeş	341	78,50				
Empatik Eğilim Genel Puan	1 kardeş	64	63,10	2	.152	.859	
	2 kardeş	395	63,04				
	3 kardeş	341	63,41				
Toplam			780				
p<0.05*							

p<0.05*

Tablo 3 incelendiğinde, lisede öğrenim gören öğrencilerin kardeş sayısı değişkenlerine göre incelenmesi sonucunda, sportmenlik davranış alt boyutlarında, sportmenlik davranış genel puan ve empatik eğilim genel puan durumlarında gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmemiştir ($p<0.05$).

Tablo 4.4. Lise Öğrencilerinin Empatik Eğilim Düzeyleri ile Sportmenlik Davranışlarının Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılması.

		Baba Eğitim Durumu	N	X	S.d	F	P
Sportmenlik Davranış Alt Boyutları	Sosyal Normlara Uyum	İlköğretim	311	18,62	2	.781	.458
		Lise	302	18,59			
		Üniversite	167	19,11			
	Kurallara ve Yönetime Saygı	İlköğretim	311	19,92	2	.129	.879
		Lise	302	19,77			
		Üniversite	167	19,83			
	Sporda Sorumluluklara Bağlılık	İlköğretim	311	20,85	2	.359	.698
		Lise	302	20,70			
		Üniversite	167	20,99			
	Rakibe Saygı	İlköğretim	311	18,86	2	1.312	.270
		Lise	302	18,26			
		Üniversite	167	18,59			
Sportmenlik Davranış Genel Puan	İlköğretim	311	78,27	2	.611	.543	
	Lise	302	77,34				
	Üniversite	167	78,54				
Empatik Eğilim Genel Puan	İlköğretim	311	63,51	2	.498	.608	
	Lise	302	62,78				
	Üniversite	167	63,32				
Toplam			780				
p>0.05*							

p>0.05*

Tablo 4 incelendiğinde, lisede öğrenim gören öğrencilerin baba eğitim düzeyleri değişkenlerine göre incelenmesi sonucunda, sportmenlik davranış alt boyutlarında, sportmenlik davranış genel puan ve empatik eğilim genel puan durumlarında gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmemiştir ($p < 0.05$).

Tablo 4.5. Lise Öğrencilerinin Empatik Eğilim Düzeyleri ile Sportmenlik Davranışlarının Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılması.

		Anne Eğitim Durumu	N	X	S.d	F	P
Sportmenlik Davranış Alt Boyutları	Sosyal Normlara Uyum	İlköğretim	311	18,45	2	1.832	.161
		Lise	302	19,18			
		Üniversite	167	18,74			
	Kurallara ve Yönetime Saygı	İlköğretim	311	19,85	2	.009	.991
		Lise	302	19,83			
		Üniversite	167	19,88			
	Sporda Sorumluluklara Bağlılık	İlköğretim	311	20,81	2	.019	.981
		Lise	302	20,81			
		Üniversite	167	20,88			
	Rakibe Saygı	İlköğretim	311	18,55	2	.125	.882
		Lise	302	18,68			
		Üniversite	167	18,43			
	Sportmenlik Davranış Genel Puan	İlköğretim	311	77,67	2	.320	.726
		Lise	302	78,51			
		Üniversite	167	77,95			
Empatik Eğilim Genel Puan	İlköğretim	311	63,17	2	.564	.569	
	Lise	302	63,58				
	Üniversite	167	62,47				
Toplam			780				
p>0.05*							

p>0.05*

Tablo 5 incelendiğinde, lisede öğrenim gören öğrencilerin anne eğitim düzeyleri değişkenlerine göre incelenmesi sonucunda, sportmenlik davranış alt boyutlarında, sportmenlik davranış genel puan ve empatik eğilim genel puan durumlarında gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmemiştir ($p<0.05$).

Tablo 4.6. Lise Öğrencilerinin Empatik Eğilim Düzeyleri ile Sportmenlik Davranışlarının Ders Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılması.

		Ders Durumu	N	X	S.d	F	P	Tukey
Sportmenlik Davranış Alt Boyutları	Sosyal Normlara Uyum	Düşük ^a	75	17,88	2	1.800	.166	
		Orta ^b	480	18,69				
		İyi ^c	225	19,05				
	Kurallara ve Yönetime Saygı	Düşük ^a	75	19,54	2	1.110	.330	
		Orta ^b	480	19,75				
		İyi ^c	225	20,15				
	Sporda Sorumluluklara Bağlılık	Düşük ^a	75	19,61	2	6.095	.002**	a<b,c
		Orta ^b	480	20,80				
		İyi ^c	225	21,28				
	Rakibe Saygı	Düşük ^a	75	17,70	2	1.521	.219	
		Orta ^b	480	18,67				
		İyi ^c	225	18,64				
Sportmenlik Davranış Genel Puan	Düşük ^a	75	74,74	2	3.294	.038*	c>a	
	Orta ^b	480	77,93					
	İyi ^c	225	79,12					
Empatik Eğilim Genel Puan	Düşük ^a	75	60,53	2	4.413	.012*	c>a	
	Orta ^b	480	63,15					
	İyi ^c	225	64,16					
Toplam			780					
p>0.05*								

p>0.05*

Tablo 6 incelendiğinde, lisede öğrenim gören öğrencilerin ders durumu değişkenlerine göre incelenmesi sonucunda, sportmenlik davranış alt boyutlarından sporda sorumluluklara bağlılık, sportmenlik davranış genel puan durumlarında ve empatik eğilim genel puan durumlarında gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılığa rastlanılırken; sportmenlik davranış alt boyutlarından sosyal normlara uyum ve kurallara ve yönetime saygı alt boyutlarında ve rakibe saygı alt boyutlarında gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmemiştir (p<0.05).

Tablo 4.7. Lise Öğrencilerinin Empatik Eğilim Düzeyleri ile Sportmenlik Davranışlarının Spor Yapıyor Musunuz? Değişkenine Göre Karşılaştırılması.

		Spor Yapıyor Musunuz?	N	X	S.s	t	P
Sportmenlik Davranış Alt Boyutları	Sosyal Normlara Uyum	Evet	420	18,72	4,880	.052	.958
		Hayır	360	18,71	4,409		
	Kurallara ve Yönetime Saygı	Evet	420	19,67	4,050	-1.430	.153
		Hayır	360	20,05	3,403		
	Sporda Sorumluluklara Bağlılık	Evet	420	21,42	3,496	5.065	.000***
		Hayır	360	20,13	3,622		
	Rakibe Saygı	Evet	420	18,38	4,672	-1.286	.199
		Hayır	360	18,80	4,376		
Sportmenlik Davranış Genel Puan	Evet	420	78,20	13,429	.547	.585	
	Hayır	360	77,70	12,158			
Empatik Eğilim Genel Puan	Evet	420	63,49	9,273	.979	.328	
	Hayır	360	62,84	9,155			
Toplam			780				
p<0.05*							

Tablo 7 incelendiğinde, lisede öğrenim gören öğrencilerin spor yapma durumu değişkenlerine göre incelenmesi sonucunda, sportmenlik davranış alt boyutlarından sporda sorumluluklara bağlılık durumlarında gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılığa rastlanılırken; sportmenlik davranış alt boyutlarından sosyal normlara uyum ve kurallara ve yönetime saygı ve rakibe saygı alt boyutlarında, sportmenlik davranış genel puan durumlarında ve empatik eğilim genel puan gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmemiştir ($p<0.05$).

Tablo 4.8. Lise Öğrencilerinin Empatik Eğilim Düzeyleri ile Sportmenlik Davranış Düzeylerinin Korelasyon Karşılaştırılması.

Akran İlişkileri Alt Boyutu						
Sportmenlik Davranış Genel Puan		Sosyal Normlara Uyum	Kurallara ve Yönetime Saygı	Sporda Sorumluluklara Bağlılık	Rakibe Saygı	Empatik eğilim Genel Puan
	r	.251	.226	.206	.225	.295
	p	.000***	.000***	.000***	.000***	.000***
	n	780	780	780	780	780
	p<0.05*					

p<0.05*

Tablo 8, incelendiğinde, lise öğrencilerinin empatik eğilim düzeyleri ile sportmenlik davranış düzeylerinin tüm alt boyutları arasında ve empatik eğilim düzeyleri ile sportmenlik davranış düzeyleri genel puanlarında istatistiksel olarak düşük seviyede çok ileri düzey anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Empatik eğilim düzeyleri arttıkça sportmenlik davranış düzeylerinin de artacağını söyleyebiliriz ($p>0.05$).

5. TARTIşMA

Bu bölümde yapılan bu çalışma ile ilgili literatürde daha önce yapılan çalışma var ise karşılaştırılacaktır.

Yapılan bu çalışma cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde, Lisede öğrenim gören öğrencilerin sportmenlik davranış alt boyutlarından sosyal normlara uyum ve kurallara ve yönetime saygı alt boyutlarında ve sportmenlik davranış genel puan durumlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılığa rastlanılırken; sportmenlik davranış alt boyutlarından sporda sorumluluklara bağlılık ve rakibe saygı alt boyutlarında ve empatik eğilim genel puan durumlarında gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılığa rastlanılmamıştır.

Alan yazın incelendiğinde cinsiyet değişkeninde hem sportmenlik ile ilgili yapılan çalışmalara (Koç 2013; Koç ve Karabudak 2007; Hazar ve Hazar 2019; Karanfil ve ark. 2017; Türkmen ve Varol 2015; Tsai ve Fung 2005; Çertel ve ark. 2020) hem de empatik eğilim ile ilgili çalışmalara (Prois 2011; Tsai ve Fung 2005; Efek ve Yiğiter 2019) rastlamak mümkündür.

Tablo 2 incelendiğinde, lisede öğrenim gören öğrencilerin sınıf değişkenlerine göre incelenmesi sonucunda, sportmenlik davranış alt boyutlarından kurallara ve yönetime saygı ve rakibe saygı alt boyutlarında ve empatik eğilim genel puan durumlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılığa rastlanılırken; sportmenlik davranış alt boyutlarından sosyal normlara uyum, sporda sorumluluklara bağlılık ve sportmenlik davranış genel puan durumlarında gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılığa rastlanılmamıştır ($p<0.05$).

Alan yazın incelendiğinde cinsiyet değişkeninde hem sportmenlik ile ilgili yapılan çalışmalara (Başaran ve ark. 2017; Tuvblad ve ark. 2005; Çertel ve ark. 2014; Çertel ve ark. 2020) hem de empatik eğilim ile ilgili çalışmalara (Durakoğlu ve Gökçearsan 2010) rastlamak mümkündür.

Lisede öğrenim gören öğrencilerin kardeş sayısı değişkenlerine göre incelenmesi sonucunda, sportmenlik davranış alt boyutlarında, sportmenlik davranış genel puan ve

empatik eğilim genel puan durumlarında gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılığa rastlanılmamıştır.

Lisede öğrenim gören öğrencilerin baba eğitim düzeyleri değişkenlerine göre incelenmesi sonucunda, sportmenlik davranış alt boyutlarında, sportmenlik davranış genel puan ve empatik eğilim genel puan durumlarında gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılığa rastlanılmamıştır. Alan yazın incelendiğinde sportmenlik ile ilgili yapılan bazı çalışmalar (Hacıcaferoğlu 2015; Özsarı 2018; Kural 2022; Hasdemir ve Hazar 2021; Ekinci 2018; Doğar ve Yağmur 2019; Yıldırım ve ark. 2023; Bircan ve Çetin 2021) yapılan bu çalışmayı desteklemektedir.

Lisede öğrenim gören öğrencilerin anne eğitim düzeyleri değişkenlerine göre incelenmesi sonucunda, sportmenlik davranış alt boyutlarında, sportmenlik davranış genel puan ve empatik eğilim genel puan durumlarında gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılığa rastlanılmamıştır. Alan yazın incelendiğinde sportmenlik ile ilgili yapılan bazı çalışmalar (Hacıcaferoğlu 2015; Özsarı 2018; Kural 2022; Hasdemir ve Hazar 2021; Ekinci 2018; Yıldırım ve ark. 2023; Bircan ve Çetin 2021) yapılan bu çalışmayı desteklemektedir.

Lisede öğrenim gören öğrencilerin ders durumu değişkenlerine göre incelenmesi sonucunda, sportmenlik davranış alt boyutlarından sporda sorumluluklara bağlılık, sportmenlik davranış genel puan durumlarında ve empatik eğilim genel puan durumlarında gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılığa rastlanılırken; sportmenlik davranış alt boyutlarından sosyal normlara uyum ve kurallara ve yönetime saygı alt boyutlarında ve rakibe saygı alt boyutlarında gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılığa rastlanılmamıştır. Durakoğlu ve Gökçearsan (2010) yaptığı çalışma yapılan bu çalışmanın empatik eğilim düzeyi ile ders durumu değişkeni ile paralellik göstererek çalışmayı destekler niteliktedir.

Lisede öğrenim gören öğrencilerin spor yapma durumu değişkenlerine göre incelenmesi sonucunda, sportmenlik davranış alt boyutlarından sporda sorumluluklara bağlılık durumlarında gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılığa rastlanılırken; sportmenlik davranış alt boyutlarından sosyal normlara uyum ve kurallara ve yönetime saygı ve rakibe saygı alt boyutlarında, sportmenlik davranış genel puan durumlarında ve empatik eğilim genel puan gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılığa

rastlanılmamıştır. Alan yazında sportmenlik ile ilgili yapılmış ve yapılan bu çalışmayı destekleyen çalışmalara(Akandere ve ark. 2009; Bencik Kangal ve Arı 2013; Mouratidou ve ark. 2007; Ryska 2003; Efek ve Yiğiter 2011) rastlamak mümkündür.

Tablo 8, incelendiğinde, lise öğrencilerinin empatik eğilim düzeyleri ile sportmenlik davranış düzeylerinin tüm alt boyutları arasında ve empatik eğilim düzeyleri ile sportmenlik davranış düzeyleri genel puanlarında istatistiksel olarak düşük seviyede çok ileri düzey anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Empatik eğilim düzeyleri arttıkça sportmenlik davranış düzeylerinin de artacağını söyleyebiliriz.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Öneriler

- Okullarda akran zorbalığı başlığında (zorbalığın tanımını, zorbalık türleri, zorbaların bireysel, ailevi özellikleri ve nasıl bir çevreden geldiği gibi konularda) ergenler bilgilendirilmeli zorbalık hakkında farkındalık hissiyatı oluşturulmalı,
- Özellikle mağdurun destek görmesi ebeveynleri bu konuya katılımı sağlanmalıdır. Okulda oluşan zorbalık durumlarına set çekilmeye çalışılmalı ve gereken önlemler alınmalıdır.
- Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan rehberlik çerçeve planlarına zorbalık davranışları, çeşitleri hakkında bilgiler içermeli ve önleyici rehberlik yapılması gerekmektedir.
- Sosyal beceri düzeyi insanların problem yaşama seviyelerini arttırmakta ya da tam tersi azaltmaktadır.
- Gelişim dönemi çocuklarında özellikle sosyal beceri davranışlarını arttıracak etkinlikler yapıp bu öğrencilerin katılımları desteklenmelidir.
- Zorbalık davranışının kabul edilebilecek bir davranış olmadığını ve bu davranışı biçimini gösteren öğrencilerin cezalandırılacakları hakkında gelişim çağında olan çocuklara bilgi verilmelidir. Cezalar bu çocuklara açıklanmalıdır.

KAYNAKÇA

- Aka H.** (2014). *Profesyonel Futbolcuların Empatik Başarı Düzeylerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma*. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 68 s.
- Altınbaş K, Gülöksüz S, Özçetinkaya S ve Oral E.** (2010). Empatinin Biyolojik Yönleri. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*; 24 (6), 575-588.
- Arslan Y.** (2016) Kim Daha İyi Empati Kuruyor - Empati Üzerine Mikro Bir Sosyolojik Araştırma. *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, 6, 51-54.
- Aşçı FH.** (1999). Benlik kavramı ve spor. Spor Psikolojisi Kursu, P Bayar (Der), Ankara, Bağırhan Yayınevi.
- Ataşalar J.** (1996). *Üniversite Öğrencilerinin Empatik Eğilim Düzeylerine, Cinsiyet ve Yaşlarına Göre Kendini Açma Düzeyleri*. Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 168 s.
- Ayan, S.** (2006). Şiddet ve Fanatizm. C.Ü. *İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 7 (2), 191-209.
- Aydın A.** (1996). *Empatik Becerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ege Üniversitesi, İzmir, 116 s.
- BalçıkhanlıGülfem S.** (2009). *Profesyonel Futbolcuların Fairplaye Yönelik Davranışları ile Empatik Eğilim Düzeyleri Arasındaki İlişki*. Doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 56 s.
- Barnes A and Thagard P.** (1997). Empathy And Analogy. Dialogue. *Canadian Philosophical. Review*; 36 (4), 705-720.
- Barnett Ma. Empathy And Related Responses İn Children Empathy and İts Development. Eisenberg N, Strayer J. (Editörler). New York: Cambridge University Press; 1990: 147-157.
- Başaran Z, Erdoğan RB, Körmükçü Y ve Adalı H.** (2017). Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Fair-Play Anlayışlarının İncelenmesi. *Journal Of Physical Education And Sports Studies*, 9 (1), 35-43.
- Batson CD, Polycarpou MP, Harmon-Jones, E, Imhoff HJ, Mitchener EC, Bednar LL, Klein TR, and Highberger, L.** (1997). Empati ve tutumlar: Damgalanmış bir grubun üyesine karşı hisler, gruba karşı hisleri iyileştirebilir mi? *Kişilik ve Sosyal Psikoloji Dergisi*, 72 (1), 105–118. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.72.1.105>
- Bircan Ş ve Çetin MÇ.** (2021). Yaz Kamplarına Katılan Öğrencilerin Sportmenlik Davranışlarının Ve Spora Katılım Güdülerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Ulusal Spor Bilimleri Dergisi*, 5 (1), 1-12. <https://doi.org/10.30769/Usbd.896100>

Bulut H ve Düşmez İ. (2014). Öğretmenlerin Empatik Eğilim Becerilerinin Demografik ve Mesleki Değişkenler Bakımından Karşılaştırılması. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5. 105-115.

Certel Z, Bahadır Z, Varol S ve Saracaloğlu A. (2014). Ortaokul Öğrencilerinin Antisosyal İnanç ve Tutumları Üzerine Bir Araştırma. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5 (2), 30-42.

Certel Z, Bahadır Z ve Çelik B. (2020). Ortaokul Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışları. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 11 (3), 221-230.

Ceyhan AA. (1993). *Anne-Babaların Empatik Eğilim Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara ... s.

Dinçyürek S. (2004) Üniversite Öğrencilerinin Empatik Becerilerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 10, 95-116.

Dorak, F ve Vurgun N. (2006). Takım Sporları Açısından Empati ve Takım Birlikteliği İlişkisi. *Sportmetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 4 (2), 73-77.

Dökmen Ü. (1987). Empati Kurma Becerisi İle Sosyometrik Statü Arasındaki İlişki. *Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, Ankara 20 (1),183-207.

Dökmen Ü. (1988). Empatinin Yeni Bir Modele Dayanılarak Ölçülmesi ve Psikodrama İle Geliştirilmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 21(1-2), 155-190.

Dökmen Ü. (2006) *İletişim Çatışmaları ve Empati*. 35. Baskı, Sistem Yayıncılık, Ankara, 392 s.

Dökmen Ü. (2004). *Sanatta ve Günlük Yaşamda İletişim Çatışmaları ve Empati*. Baskı,Sistem Yayıncılık, İstanbul, ... s.

Dökmen Z. (1997). Çalışma, Cinsiyet ve Cinsiyet Rollerini İle Evişleri ve Depresyon İlişkisi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 12(39), 39-56.

Dökmen, Ü. (2009). *Sanatta ve Günlük Yaşamda İletişim Çatışmaları ve Empati*, 5.Baskı, Remzi Kitabevi, İstanbul, S.

Duan C and Hill C. (1997). The Current State Of Empathy Research. *Journal Of Counseling Psychology*, 43 (3), 261–274.

Durakoğlu A ve Gökçearslan Ş. (2010). Lise Öğrencilerinin Empatik Eğilim Düzeyinin Çeşitli Değişkenlerle İlişkisi. *Education Sciences*, 5 (3), 354-364.

Duru E. (2002). Öğretmen Adaylarında Empatik Eğilim Düzeyinin Bazı Psikososyal Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*; 2 (12), 21-35.

Efek E ve Yiğiter K. (2021). Spor Katılımının Atılganlık ve Sportmenlik Düzeyleri İle İlişkisi. *Opus International Journal Of Society Researches*, 18 (43), 6732-6763.

Ekici H. (2013). Demografik Özelliklere Göre Türkiye’de Sporda Şike Algısı ve Gaziantep İli Örneği. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2 (3), 1-26.

Elendu IC and Dennis MI. (2017). Over-Emphasis On Winning, Host-To-Win and Winning-At-Allcostsyndrome İn Modern Sports Competitions: İmplications For Unsportsmanship Behaviours Of Sportsparticipants. *International Journalof Physical Education-Sports and Health*, 4 (5), 104-107.

Elik T. (2017). *Güneydoğu Anadolu Bölgesi Futbol Takımlarında Amatör Olarak Futbol Oynayan Sporcuların Sportmenlik Yönelimleri ve Empatik Eğilim Düzeyleri*. Yüksek lisans tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, Antrenörlük Eğitimi Anabilim Dalı, İstanbul, 125 s.

Erkmen G. (2007) *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulunda Öğrenim Gören Öğrencilerin Empatik Eğilimlerinin Sporda Tercih Ettikleri Lider Davranışları İle Karşılaştırılması*. Yüksek lisans tezi. Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya, 93 s.

Erkuş A ve Yakupoğlu S. (2001). Spor Ortamında Empati Ölçeği (Sem) Geliştirme Çalışması. *Spor Bilimleri Dergisi*, 12 (1), 22-31.

Eroğlu SY. (2018). *Hakemlerin Ahlaki Olgunluk ve Empati Düzeylerinin Karar Verme Stilllerine Etkisinin İncelenmesi*. Doktora tezi. Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya, 141 s.

Gencheva, N., Angelcheva, M., Marinov, T., Ignatov, I. (2017). Assessment Of Sportsmanship İn Case Of Institutionalized Adolescents, Deprived Of Parental Cares. *Journal Of Health, Medicine and Nursing*, 42, 103-109. <http://www.Medicalbiophysics.Bg/En/38998-42106-1-Pb.Pdf>

Gerek Z, Ünveren A ve Seyhan S. (2015). Türkiye’de Futbolla İlgili Yazılı Medyada Kullanılan Argo, Küfür ve Savaş Metaforlarının İncelenmesi. *Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi*, 1 (44), 1-8.

Gün N. (2018) *Küçük Mavi Empati Kitabı*. 3.Baskı, Kuraldışı Yayıncılık, İstanbul, 130 s.

Gürpınar B. (2009). *Basketbol ve Futbol Hakemlerinin Karşılaştıkları Sportmenlik Dışı Davranışlar ve Bu Davranışların Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Doktora tezi. Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 182 s.

Hazar K ve Hazar Z. (2019) *Analysis Of Secondary School Students’ Digital Game Addiction and Sportsmanship Behavior Levels According To Various Variables*. *Asian Journal Of Education and Training*, 5 (2), 374-380.

Isidori E and Benetton M. (2015). Sport As Education: Between Dignity and Human Rights. *Procediasocial And Behavioral Sciences*, 197, 686-693.

Kağıtçıbaşı Ç. (2005) *Yeni İnsan ve İnsanlar*. 10. Baskı, Evrim Yayınevi, İstanbul, 463 s.

Karacabey K, Seyhan S, Öntürk Y, Apur U ve Akyel Y. (2017). Genç Sporcuların Dopinge Yönelimine Etken Olarak Doping Hakkındaki Bilgi Düzeyleri ve Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, 7 (2/2), 168-179.

Karafil A, Atay E, Ulaş M ve Melek C. (2017) Spora Katılımın Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışları Üzerine Etkisinin Araştırılması. *Cbü Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 12 (2), 1-11.

Kavussanu M and Boardley ID. (2009). The Prosocial and Antisocial Behavior İn Sport Scale. *Journal Of Sport And Exercise Psychology*, 31, 97–117.

Kıratlı, E. (2015). *Tenis Hakemlerinin Karar Verme Stilleri ve Empatik Eğilim Düzeylerinin Karşılaştırmalı Olarak Değerlendirilmesi*. Doktora tezi. Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 124 s.

Koç Y ve Karabudak Aat. (2007) *The Relationship Between Sportsmanship Level Of Secondary School Students and Their Success Regarding The Religious Culture And Knowledge Of Ethics Course*. *Educational Research And Reviews*, 12 (16), 754-761.

Koç Y. (2013). Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı Ölçeği (Bedsdö): Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15 (1), 96-114.

Koç K. (2018). *Futbol Hakemlerine Uygulanan Empatik Beceri Eğitiminin Hakemlerin Müsabaka Yönetimi Üzerine Etkisinin İncelenmesi*. Doktora tezi. Erciyes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kayseri, s.

Koç Y. (2013). Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı Ölçeği (Bedsdö) Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15 (1), 96-114.

Konur F. (2019) *Bireysel ve Takım Sporcularının Tepkisellik ve Sportmenlik Davranışlarının İncelenmesi (Elazığ İli Örneği)*. Yüksek lisans tezi. Fırat Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Elazığ, s.

Lorimer R and Jowett S. (2009). Empathic Accuracy, Meta-Perspective, and Satisfaction İn The Coach-Athlete Relationship. *Journal Of Applied Sport Psychology*, 21 (2), 201-212.

Lussier RN and Kimball DC. (2009). *Applied Sport Management Skills*. Second Edition, Human Kinetics, Usa, 314-315.

Marshall Wl, Hudson Sm, Jones R and Fernandez YM. (1995). Empathy İn Sex Offenders. *Clinical Psychology Review*; 15 (2), 99-113.

Mavi S ve Tuncel SD. (2012). Sporcuların Sporda Hoşgörü Kavramına İlişkin Algıları, *Ankara Üniversitesi Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 10 (4), 125- 129.

Mcdonald Ds, Messingerhttp M.N. http://Local.Psy.Miami.Edu/Faculty/Dmessenger/C_C/Rsrcs/Rdgs/Emot/Mcdonald-Messinger_Empathy%20development.Pdf
01.10.2020.

Yıldırım M, Köseoğlu O ve Güney G. (2023). Ortaokul Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spor Dersinde Sergiledikleri Sportmenlik Davranışlarının İncelenmesi. *Academic Social Resources Journal* 2023-Cilt 8 Sayı 48 2602-2609

Mil H ve Şanlı, S. (2015). Sporda Şiddet ve Medya Etkisi: Bir Maçın Analizi. *Electronic Journal Of Social Sciences*, **14** (55), 231-247.

Öner N. (2001). Farklı Cinsiyet Rol Yönelimli Kız ve Erkek Üniversite Öğrencilerinin Empatik Beceri Düzeylerinin Karşılaştırılması. Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, s.

Ören N ve Gençdoğan B. (1998) Psikolojik Danışma ve Rehberlik Anabilim Dalı Öğrencilerinin Aile Ve Arkadaşlardan Algılanan Sosyal Destek Düzeyleri İle Empatik Becerileri Arasındaki İlişkiler. *VII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi*, 9- 11 Eylül 1998, Konya Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi, s.

Özsarı A. (2018). İşitme Engelli Voleybolcuların Sportmenlik Yönelimleri. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, **20** (3), 113-122.

Pala A. (2008). Öğretmen Adaylarının Empati Kurma Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (1), 23.

Proios, M. (2011). Relationship Between Student Perceived Conduct İn Physical Education Settings and "Unfair" Play. *International Journal Of Applied Sports Sciences*, **23**(2), 421-440. Doi: 10.24985/İjass.2011.23.2.421.

Psikoe, Wordpress (2013). Empati Türleri <https://Psikoe.Wordpress.Com/2013/05/037empati-Cesitleri/> (Erişim Tarihi: 15/01/2025).

Rehber E ve ATICI M. (2007). *İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Empatik Eğilim Düzeylerine Göre Çatışma Çözme Davranışlarının İncelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Çukurova Üniversitesi, Adana, ... s.

Rogers CR. (1983). Empatik Olmak Değeri Anlaşılmamış Bir Varoluş Şeklidir. Akkoyun F. (Çev). *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, **16** (1), 103-121.

Rooff-Stefen, K. (2011). Communication Skills, Successful Sports Officiating, Second Edition, Human Kinetics, Usa, 58-62.

Saban N. (2006). Bir Analiz: Türk Hukukun Da Hile Kavramının Unsurları. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (31), 59-62.

Selağzı S ve Çepikkurt F. (2014). Antrenör ve Sporcu İletişim Düzeylerinin Belirlenmesi. *Cbü Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, **9** (1), 11-18.

Serrano, J, Shahidian S, Sampaio J and Leite N. (2013). The Importance Of Sports Performance Factors and Training Contents From The Perspective Of Futsal Coaches. *Journal Of Human Kinetics*, **38**, 151-160.

SezenBalçıkanlı G. (2010). Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeğinin Türkçe Uyarlaması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, **15** (1), 1-10.

Shields Lld ve Bredemeier Ljb. (1994). Chracter Development And Physical Activity. *Human Kinetics*. Usa ... s.

Shields, DL, Lavoï NM, Bredemeier B and Power F. (2007). İn Youth Sports: Personal Attitudes and Social İnfluences. *Journal Of Sport and Exercise Psychology*, **29** (6), 747-762.

Tarhan N. (2010). *Toplum Psikolojisi. Sosyal Şizofreniden Toplumsal Empatiye*. 1. Baskı, Timaş Yayınları, İstanbul, 336 s.

Tmök (2001). “Fair Play Karikatür Yarışması Artık Uluslararası”, Olimpiyat Dünyası, 20-21.

Tsai E ve Fung L. (2005). Sportspersonship İn Youth Basketball and Volleyball Players. *The Online Journal Of Sport Psychology*, **7** (2), 37-46.

Tuvblad C, Eley TC and Lichtenstein P. (2005). The Development Of Antisocial Behaviour From Childhood To Adolescence A Longitudinal Twin Study. *Euro Child Adolescent Psychiatry*, **14**, 216-225.

Türk Dil Kurumu (2019). Hile Nedir? <http://Sozluk.Gov.Tr/>.

Türkmen M ve Varol S. (2015). Beden Eğitimi ve Spor Dersinin Ortaokul Öğrencileri Üzerinde Sportmenlik Davranışı Oluşturma Etkisinin Belirlenmesi: Bartın İl Örneği. *International Journal Of Contemporary Educational Studies*, **1**, 42-64.

Uğur A. (2007). *Oluşturmacı Sosyal Bilgiler Öğretiminde Örnek Olay İncelemesi Tekniği Kullanımının Öğrencilerin Empatik Düşünme Becerilerine Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 196 s.

Vallerand RJ, Briere NM, Blanchard C. and Provencher P. (1997). Development and Validation Of The Multidimensional Sportspersonship Orientations Scale. *Journal Of Sport & Exercise Psychology*, **19** (2), 197-206.

Yıldıran, İ. (2005). Fair-Play Eğitiminde Beden Eğitiminin Rolü. *Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 16 s.

Yıldız M. (2019). *Sporcularda Sportmenlik Yönelimi: Hedef Bağlılığı ve Sporda Ahlaktan Uzaklaşmanın Rolü*. Doktora tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Muğla, 57 s.

Yılmaz A, Esentürk OK ve İlhan EL. (2017). Ortaokul Öğrencilerinin Ahlaki Gelişimleri Açısından Sportmenlik Yönelimleri. *Journal Of Human Sciences*, **14** (4), 4969-4988

Yılmaz İ ve Akyel Y. (2008). Beden Eğitimi Öğretmen Adaylarının Empatik Eğilim Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (Kefad)*, **9** (3), 27-33.

Yılmaz A. (2003). *Empati Eğitim Programının İlköğretim Öğrencilerinin Empatik Becerilerine Etkisi*. Yayınlanmamış Doktora tezi. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 134 s.

Yücel AS, Atalay A ve Gürkan, A. (2015). Sporda Şiddet ve Saldırganlığı Etkileyen Unsurlar. *Uluslararası Hakemli Psikiyatri ve Psikoloji Araştırmaları Dergisi*. 2 (2), 68-90.

EKLER

Ek 1. Sağlık Bilimleri Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Kararı

BİNGÖL ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ BİLİMSEL
ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURULU
KARARLARI

Toplantı Tarihi:02/04/2024

Toplantı Sayısı: 24/8

Sağlık Bilimleri Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Prof.Dr. Enis KARABULUT başkanlığında 02.04.2024 tarihinde Salı günü saat 14.00'de aşağıda imzaları bulunan üyelerin katılımlarıyla toplanarak, gündemdeki konular görüşülmüş ve aşağıdaki kararlar alınmıştır.

KARAR 12: Bingöl Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesinde görevli Dr.Öğr.Üyesi İhsan KUYULU (Sorumlu Araştırmacı) ve Öğrenci Mustafa SUR'un **"Lise Öğrencilerinin Empati Eğilim Düzeyleri İle Sportmenlik Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi"** konulu çalışmalarının etik olarak **uygun olduğuna** oy birliği ile karar verildi.

BAŞKAN	Prof. Dr. Enis KARABULUT	İMZA
ÜYE	Prof. Dr. Mehmet ÇİFTÇİ	İMZA
ÜYE	Prof. Dr. Bahri PATİR	İMZA
ÜYE	Prof. Dr. Ramazan SOLMAZ	İMZA
ÜYE	Prof. Dr. Abdurrahman GÜL	İMZA
ÜYE	Prof. Dr. Aydın GİRĞİN	İMZA
ÜYE	Prof. Dr. Hayati YÜKSEL	İMZA

Ek 2. Kişisel Bilgi Formu

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Sayın katılımcı, bu bölümde yer alan ifadeleri kurumunuza yönelik tutum ve davranışlarınızı genel olarak göz önünde bulundurarak değerlendiriniz. İfadeleri değerlendirirken, olması gereken durumu değil, algıladığınız / hissettiğiniz durumu dikkate almanız gerekmektedir. Aşağıdaki ifadelerden kendinize en yakın hissettiğiniz seçeneği işaretleyiniz.

Mustafa SUR

Yüksek Lisans Öğrencisi

KİŞİSEL BİLGİLER

Ek 3. Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutum Ölçeği

Ek 4. Akran İlişkileri Ölçeği